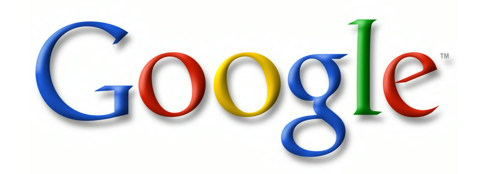

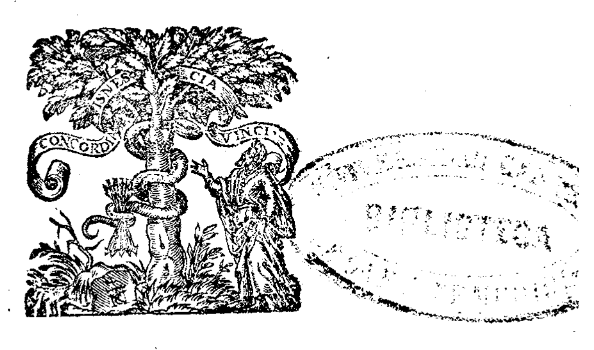

618
2 3
H 65

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ,

βιβλίον.

HIPP. LIBELLVS DE ALIMENTO, A STEPH. GORmeleno Curiosolita, Doctore medico Parisiensi, è Græco in latinum cõuersus, & commentariis illustratus.

PARISIIS,

Apud Nicolaum Chesneau, via Iacobæa, sub scuto Frobeniano, & Quercu viridi.

M. D. LXXII.

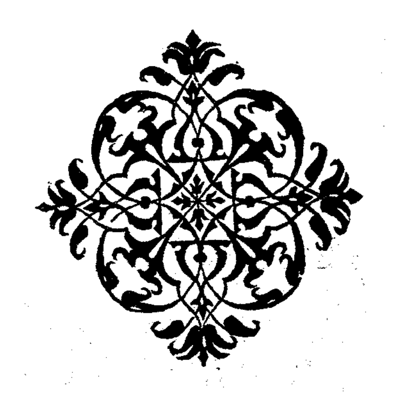
CLARISSIMIS DOCTORIBVS MEDICIS NICOLAO Magno, Symoni Petræo, Francisco Brigardo, & Iacobo Carpentario amicis suis, Stepha. Gormelenus.

S. P. D.

IN librorũ Hippocratis numero, primum fere locum multis nominibus iure sibi vendicare potest, Libellus qui περὶ τροφῆς inscribitur: quem scripserat Hippocrates, vt verisimile est, vel sibi soli ad iuuandam memoriam vel μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε καὶ ὠρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ. *Hunc valde inuolutũ à nemine (quòd sciam) hactenus explicatũ cum ab hinc triennium in Schola nostra*

Medica publicè interpretarer: perspexi in eo multa vtilißima quidem, & scitu dignißima, de iis quæ tum sanis, tũ ægris ex alimentis & eorundem excrementis accidere solent, laconismo quodã descripta: adeò sanè obscura & inuolucris obtecta, vt ænigmata prorsus esse viderentur: & quæ vt intelligantur vel OEdipum, vel Delium quempiã natatorem, non minus quàm σκοτεινοῦ Heracliti scripta, requirant. Ego tamẽ eius libelli maxima vtilitate commotus, maiore profectò conatu & volũtate, quàm ingenio (in magnis enim, vt dici solet, voluisse sat est) tentaui, ex multis quæ Hippocrates de industria ad profanum vulgus à medicinæ sacris arcendum inuoluerat, quàm breuissimè potui, ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον ea explicare, quæ medicinæ studiosos in illius diuini opusculi lectione retardare ac impedire possent.

Qua in re tamē ipse mihi non assentiar, nisi meum hunc laborem comprobetis. Nā quum omnes philosophiæ & Medicinæ secretiores recessus ex quibus huius libri explicatio peruestiganda erat, assiduo & indefesso labore exploratos, & medendi peritiam diuturna experiētia comparatam habeatis, vestro iudicio meritò stare decreui. Valete Parisiis septimo Cal. Februarij. 1572.

εἰς ἀναγνώστην.

Ἤπιος ἰητρῶν ὁ πατὴρ, σωτήρ τε πονούντων
Ἱπποκράτης ἡμῖν πρίν ποτ' ἔδωκε τροφήν·
Μικρὰν καὶ πολλὴν, στερεὰν καὶ πάμπαν ἀτειρῆ,
Ἣν μηδ' Ἡφαίστου ὀξὺς ὀδοὺς ἀλέοι.
Ἀλλ' ὁ μὲν εὖ δεδαὼς κῴου τὸ νόημα γέροντος,
Γορμελενὸς ταύτην παισὶν ἔθηκεν ἔδειν.
Τέκνον ἀκεστορίης, σὺ πίμπλαθ' ἐδέσμασι θυμόν·
Καὶ χάριν ἐμπλησθεὶς ἀμφοτέροισιν ἔχε.

Ν. Γυλ. Γαμβ. Αὐρ.

Idem latinè

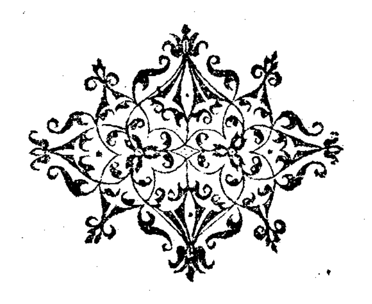
Aegrorum ille salus, lenis pater ille medentum
Hippocrates, nobis hæc alimenta dedit.
Pauca & multa simul, sed dura nec vsibus apta:
Quæ nec dente suo Mulciber ipse terat.
At qui sensa senis callet penetralia Coi,
Gormelenus pueris apta parauit edi.
Tu medicæ nunc artis alumne, salubribus escis
Vtere, & amborum nomina gratus ama.

Ad eruditiſſimum & optimum doctorem Medicum Steph. Gormelenũ Curioſolitam.

Eſt verè medicus peritus vſquam,
Qui quantum varia eruditione,
Artis Pæoniæ inclytáque laude,
Tantum relligione Chriſtiana,
Et vitæ officiis, fidéque præſtet?
Totum Gormelene hoc decus mereris:
Tu, qui præcipua fidelitate
Morbo præcipites tetris ab orci
Seruas faucibus, inuidens Charonti.
Viua voce doces, ſtylóque acuto
Abſtruſos reſeras ſagax receſſus,
Et mẽtem Hippocratis, Galenus alter.

N. GVL.
Gen. Aur.

STEPH. GORME-LENI CVRIOSOLITAE PArisiensis medici in libellum Hipp. de Alimento, *Præfatio.*

QVVM de commodis omnibus atque incommodis quæ ab alimentis proueniunt, necnon de sanis & ægris corporibus quatenus ad ipsorum alimentorum excrementa attinet, hoc libell. de alimento differat Hipp. vt testatur [a] Gal. non erit alienum, vt ea quæ obscurè eodem libell. scripta sunt, facilius intelligi possint, de ipsius alimenti natura & differentiis, item de excrementorum generibus & qualitatibus quædam breuiter prænotare. Est autem alimentum pro-

[a] Lib. de Opt. corporis constitutione cap. 4.

a Cap.4. lib. 2. de anima.

b Lib. 1. facul. nat.

c probl. 45. Sect. 1.

Gal. lib. 3. de temp. & cap. 1. li. 5. Simpl.

priè quo corpus nutritur, ex ſententia [a] Ariſtotelis: ſiue quod iam patiẽdo nutrit, & corpori aſſimilatum eſt vt ait [b] Gal. id eſt vt Ariſtoteles alio loco [c] ſcribit, quod à natura concoctum corporibus acceſſit & adhæreſcit. Impropriè verò ſiue (vt aiunt) æquiuocè & maximè remotum alimentum dicitur, quod aſſimilari corpori quod nutritur poteſt, & à natura noſtra vinci, atque eandem poſtea augere. In hoc autem nutrimenti genere, medicus quatuor potiſſimum conſiderare debet, ſubſtantiã nimirum, quantitatem, qualitatem & vtendi rationem: ex quorum quatuor varietate, multa tum ſanis tum ægris corporibus ſuperuenire ſolent. Alimenti igitur ſubſtantia (de qua primò dicendum eſt) in eiuſdem forma & materia conſiſtit. Forma verò ſiue potius ipſius formæ proprietas, non ſolùm in alimẽto, ſed etiam in rebus cæteris, tota ſubſtantia, & totius ſubſtantiæ proprietas à medicis appellari ſolet, ſecundum quam ſubſtantiæ proprietatem, vnumquodque animans conuenienti, fami-

liari & dulci alimento, guſtu vel odoratu vel vtroque deprehenſo nutritur, vt pluribus locis demonſtrat [a] Gal. Hanc eandem ſubſtantię proprietatem [b] Ariſtoteles, & hoc aliquid, & ſubſtantiam vocare videtur: ob cuius ſubſtantiæ proprietatis copiam vel paucitatem, ſinceritatẽ vel cum diuerſa proprietate per miſtionem, alimentum multi vel pauci nutrimenti, [c] boni vel mali ſucci à medicis dicitur. Materia verò alimenti ex eius duritie vel mollitie deprehenditur, item ex eiuſdem aſperitate vel læuitate, viſciditate vel terendi & fricandi facilitate, denſitate vel raritate, grauitate vel lenitate & ſimilibus: quoniam hæ qualitates ex varia proportione humidi cum ſicco (quæ duo ſunt omnium miſtorum materia) dum à calore & frigore agentibus magis qualitatibus elaborantur, conſurgunt, vnde & ſubſtantiæ modi à nonnullis appellantur: propter quos quidẽ ſubſtãtię modos vel celerius vel tardius, vel facilius vel difficilius, & alteratur & diſtribuitur ipſũ ali-

a Cap. 15. lib. 4. Simpl. lib. 6. Sanit. tuendæ lib. 2. de aliment. cap. de cucumere lib. 3. temper.

b Cap. 4. lib. 2. de anima.

c Vide lib. de cibis boni vel mali ſucci.

mentum. Quantitas porrò alimenti tribus differentiis continetur, nam alimentum omne vel plenum, vel mediocre & conseruans, vel tenue dicitur. Plenum nutrimentum conuenit iis qui omni dimensione plurimum augentur, & athletis: Mediocre verò & conseruans, sanis, & iis qui & corpus ipsum & virium robur conseruare student. At tenue illis tantum conuenit, qui vitium aliquod corporis emendare & imminuere volunt, tenue enim semper vires imminuit. Rursus tenue alimentum, in tenue simpliciter, tenuius, & extremè tenuissimum partitur [a] Gal. Notæ autem quæ docent qua nutrimenti quantitate vti debeamus, desumuntur & ab [b] ætate, & ab [c] anni parte, & à [d] consuetudine in sanis præsertim: in ægris verò, tum ab iisdem, tum à [e] viribus, tum à morbi temporibus [f] precipuè vniuersalibus, non neglectis etiam iis interim indicationibus, quæ tũ [g] à temperamẽto, tum à regione & similibus sumi consueuerunt. Qualitates quæ maximè in alimento spectantur aut primæ quali-

[a] Cõ. in aph. 4 lib. 1.
[b] Aph. 13. & 14 lib. 1.
[c] Aph. 15. lib. 1.
[d] Aph. 17. lib. 1.
[e] Aph. 9. li. 1
[f] Aph. 8. li. 1.
[g] Aph. 16. lib. 1.

tates sensiles sunt, vt caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas: aut secundæ quales sunt acerbitas, austeritas, aciditas, dulcedo, salsedo, amaritudo, acritas, almonia, graueolentia, suaueolentia, albedo nigredo, & similes quæ vel tactu, vel sapore, vel odore vel colore percipiuntur. Et huiusmodi qualitates primæ præsertim, cum iis quæ secundum naturam sunt similitudinem habere debent, indicatione à temperamento sumpta, cum illis verò quæ prȩter naturam, contrarietatem, non minus quàm medicamenta [a] ipso Gal. authore: túmque non simpliciter alimenta, sed alimenta medicamentosa solent appellari: quod non solum impleant quod vacuatum est sed etiã ei quod alteratũest medeantur. Gal. cap. 10. lib. 4. Simplicium. Sed neque alimenti substantiam, quantitatem, & qualitatem nouisse satis est, nisi etiam & eo vtendi rationem nouerimus, id est quo tempore alimentum sit exhibendum, & nunquid semel aut sæpius, qualibet nocte vel die cibum offerre oporteat, & eiusmodi: quam qui-

a. In aph. 16. lib. 1. & c. 5. lib. 11. meth. Auicenna cap. 1. Fen. 4. lib. 4.

dem vtendi rationem quatuor (in ægris precipuè) indicabunt, nimirum ipsa ægritudo & eius accéssio: ægrotantis vires: humorum naturalium excessus, defectus vel mediocritas: item humores præter naturam crudi vel corrupti: adhæc [a], ætas, tempus, cõsuetudo, & quæcunque his sunt analoga. Verum enimuero quum alimenta ei substantiæ quæ è singulis partibus perpetuò defluit omnino similia non sint, naturæ necessarium fuit ea prius immutare & præparare siue concoquere, & quammaximè fieri potuit efficere corpori alendo restituendóque similia, quod dum fit, si quid nec confectum nec prorsus assimilatum est, id corpori non accrescit, sed vel per certas corporis partes deerrat, vel certo loco colligitur, donec veluti superfluũ excernatur, vnde & περίττωμα id est excrementum meritò dicitur: quod nihil aliud est quàm alimenti superfluum alendo corpori non necessarium vel inutile: ideo vt salubriter corpus habeat vt plurimum expellendum. Exerementorum autem differentię va-

[a] *Aph.17. & 19. lib.1.*

riæ sunt tum, pro ratione materiæ siue substantiæ modi, tum pro coctionum ordinis ratione, tum etiam pro causæ efficientis, vel patientis, vel vtriusque simul varietate & natura. Ratione quidem materiæ siue substantiæ modi dicuntur excrementa *a* vel halituosa, siue vaporosa, vel liquida siue humida, vel sicca & terrea, vt ipsa nimirum excrementa substantiis *b* quibus corpora resarciantur respondeant. Ab ordine verò coctionum differentiæ ita sumuntur vt quædam sint primæ coctionis quæ in ventriculo fit, excrementa: alia secundæ, id est illius quæ fit in hepate: alia denique tertiæ, quæ in singulis partibus perficitur. Harum autem coctionum vnamquamque, duo habere excrementa *c* Galenus existimat, vnum crassius, tenuius alterum. In ipsa (inquit) primæ carnis generatione duplex prouenire excrementum necesse est, quòd omnem qualitatis alimenti mutationem, alterum crassius, alterum tenuius excrementum sequitur. Ideo primæ coctionis excrementum crassum, feces al-

a Ex lib. 9. meth. cap. 2.

b De hac re consule Gal. lib. 1. Sanit. tuendæ in principio.

c Cap. 3. lib. 3 method.

uì esse idem [a] Gal. author est: tenuè verò vrinam siue serosum excrementum, quamuis non statim post primam coctionem secernatur, quòd natura eo adhuc ad vehendum alimētum indigeat, ob idque & ὄχημα τροφῆς hoc libell. ab Hipp. appelletur: reipsa tamen & propriè vrina primæ coctionis excrementum non est non magis quàm alterutra bilis, quum neque secernatur ante secundam coctionem, neque affectiones primæ coctionis instrumentorum per se indicet, sed potius secundæ, ipsomet [b] Gal. authore. Erit igitur lotium secundæ coctionis excrementum, [c] quū cuiusque partis in corpore superfluitas eam quæ illi inest dispositionem ostendat. Adde quod [d] Gal. ipse alio loco vrinam inter secundæ coctionis excrementa recenseat. Secundæ autem coctionis crassum excrementum succus melancholicus excrementitius est, tenuè verò bilis flaua recrementitia: secernunturque à sanguine, hæc quidem vesiculæ bilis opera, ille verò lienis. At humiditas siue primæ coctionis siue secundæ

a lib. 4. de vsu partium.

b Cō. in aph. 26 lib. 2. prognosticon.

c De hac re Gal cap. 7. lib. 1. de Crisibus.

d cap. 2. lib. 6. de causis sympto.

excrementum fuerit, ab ipsis renibus attrahitur. Tertiæ denique coctionis excrementa, duo etiam sunt vt ex [a] Galeni sententia prius demonstratum est, tenuia quidem quæ inuisibili perspiratione iugiter diffluunt: crassiora autem, quæ & multiplicia sunt pro natura partium quæ illa producunt, & varia sortiuntur nomina: nam musculosi generis crassius excremẽtum, sordes est quæ per vniuersam cutim bene sese habente animali perpetuò vacuatur: [b] cerebri autem, mucus: glandularum quæ circa linguam sunt, saliua: pulmonum, sputum: mammarum, lac: testium, semen: ossiũ, medulla: articulorum & aliarum partium exanguium, mucosa pituita. Horũ autem & similium excrementorũ quędam vtilia sunt, quædam verò inutilia. Vtilia quidem (nisi quantitate peccauerint) diutius in corpore citra eius læsionem retinentur, inutilia verò minimè. Harum trium coctionum excrementa, naturalia sunt, & laudabilia dicuntur si neque substantia neque quantitate, neque qualitate, neque excernendi tem-

a cap. 3. lib. 3 methodi.

b Vide Gal. com. in aph. 39. lib. 5. lib. 9 de vsu partiũ cap. 7. li. 1. de Crisibus. lib. 3. de Alimẽtis de Glandulis & com. in aph. 30. li. 3. de Artic.

pore, neque vacuationis loco peccauerint. Eorum quidem ſubſtantia, ex duritie & mollitie, liquiditate & ſiccitate, tenuitate & craſſitie, æqualitate & inæqualitate ac ſimilib⁹ cognoſcitur: [a] quorũ quantitas alimentorũ, quãtitati proportione reſpondere debet, ad hoc vt naturaliter ſe habeant. Excremẽtorum etiam omnis generis qualitates quæ à medicis explorantur, & tactu, & odore, & aliquando ſapore, & colore & ſono, manifeſte deprehenduntur.

a Cap. 2. lib. 6. de cauſis ſymptom.

Tempus quoque excretionis, & loca per quæ ſingula excrementa excernuntur, diligenter expendet medicus, vt ex iiſdem ſanum, ægrum, vel neutrum hominis ſtatum, facilius & exactius cognoſcat, ex Hipp. [b] & Gal. doctrina.

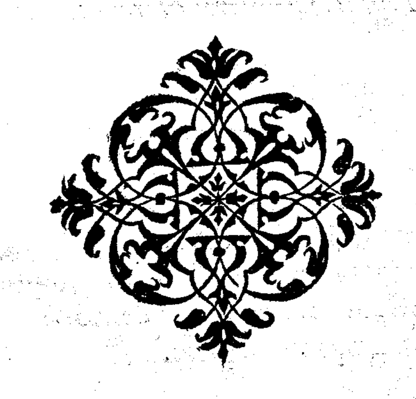
b Lib. epid. prognoſt. & prorhet. & lib. de ſympt. cauſis.

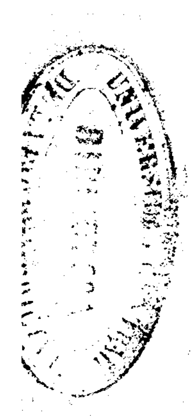
Sunt præterea aliæ excrementorum differentiæ quæ vel ratione cauſæ efficientis, vel ratione ſubiectæ materiæ, vel ratione vtriuſque ſimul in corpore generantur: ratione quidem cauſæ efficientis, vt caloris pręter naturam aucti, vel imminuti: ratione caloris præter naturam aucti, fit [b] bilis vitellina, bilis atra

b Lib. de atra bile.

ex [a] sanguine adusto, atque bile flaua retorrida necnon ex succo melancholico arefacto. Ab eodem etiam calore caput occupante fit [b] pituita salsa. A [c] calore verò imminuto fiũt pituita acida, vitrea, aqua intercus, & similia. Ratione autem materiæ, ex alimentis frigidis fit succus crudus. Vtriusque simul id est causę efficientis pręter naturam, & materiæ non conuenientis ratione, fiunt bilis [d] porracea vel glastea in ventriculo, item calculus [e] in renibus & vesica, lumbrici in intestinis, & multa alia, vt ea quæ in quibusdã abscessibus sæpe reperiuntur.

a Lib. 2. Nat. facult. lib. 3. loc. aff. com. in aph. 3 Sec. 6. lib. 6 epid. & cõ. in aph. 5. lib. 6 aph.
b Cõ. in aph. 12 lib. 3. aph.
c Cap. 6. lib. 2. Febriũ lib. de plenit. & lib. de natu. facul.
d Cõ. in aph. 39 lib. 2 prognost.
e Cõ. in aph. 15. Sect. 3. lib. 6. Epid.

HIPPOCRATIS LIBELL. DE ALIMENTO A Steph. Gormelen. Curiosolita Parisiensi medico, è græco in latinũ conuersus & commentariis illustratus.

ΤΟΥ̃ΤΟ ΤῸ ΣΥΓΓΡΑΜΜΆ φισιν ὁ Γαληνὸς μὴ εἶναι Ἱπποκράτους, πλὴν ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ἀνδρὸς τοῦ τυχόντος. καὶ ἴσως ἂν εἴη τοῦ Θεσσαλοῦ. δοκεῖ δέ τισιν ὑπὸ Ἡροφίλου συγκεῖσθαι.

Hunc librum Galenus Hippocratis esse negat, sed tamen non alicuius vulgaris hominis esse dicit, & fortasse Tessali. Quidam Herophilũ authorem putant.

Censura hæc ab incerto authore, & non admodum in arte versato, huius libri principio ascripta, mihi admodum suspecta est: quũ non sit verisimile Galenum qui sexcentis locis, vt in progressu docebitur, hunc librum Hippocratis esse affirmauerit, eundem ab Hippocrate scriptum negasse.

ΤΡΟΦΗ καὶ τροφῆς εἶδος, μία καὶ πολλαί. μία μὲν, ἧ γένος ἕν. εἶδος δὲ, ὑγρότητι καὶ ξηρότητι. καὶ ἐν τουτέοισιν ἰδέαι, καὶ πόσον ἐστὶ, καὶ ἐς τίνα καὶ ἐς τοσαῦτα.

ALimentum & alimẽti ſpecies, vnum & multa vnum quidẽ quatenus vnum genus [eſt] Species verò humiditate & ſiccitate [finitur]. & in his formæ ac quantum eſt, & ad quædam & ad tot.

Species verò humiditate & ſiccitate.

Quum alimentum ratione formæ pro
pter quam nutrit, vt iam dictũ eſt nul-
lam admittat differentiam, ideo Hipp.
primas eiuſdem ſpecies à materia deſu-
mit, humiditas enim & ſiccitas, eorum
omnium quæ miſcentur materia ſunt,
authore [a] Ariſtotele, vt nõ immeritò a- *a Cap.1.li.4 meteoron.*
limentum omnibus animantibus ex hu *b Cap.3.*
mido & ſicco ſuppeditari alio [b] loco ſcri *lib.2.de partib.animal.*
bat. Et rurſus [c] de partibus animalium, *b Ca.5. lib.3.*

ſanguinem & alimentum omne concreſcere dum concoquuntur ait quoniam ex aqua & terra id eſt ex humido & ſicco miſta ſunt: meritò igitur Hipp. alimentum in humidum & ſiccum primò diſtribuit.

Et in his formæ ac quantum eſt.

Id eſt in alimento tam humido quã ſicco, duo ante omnia conſiderantur, nimirum forma id eſt ſubſtantia propter quam nutrit, & quantũ id eſt quantitas ob quam auget. Sic enim & Ariſtoteles alimenti diuerſam rationẽ eſſe
a Cap.4.lib. 2.de anima. vt nutrit & quatenus auget [a] ſcribit: nutrit enim (inquit) vt hoc aliquid & ſubſtãtia, auget autem vt quantũ quiddã.

Et ad quædam & ad tot.

Hoc eſt & alimenti ſubſtantia qua nutrit & eiuſdem quantitas qua auget
b Lib.1.& 3.de natur. facult. perueniunt ad quædã id eſt ad vniuerſum corpus, & ad tot, id eſt ad ſingulas
c Cap.5.lib. 1. de ortu & interitu. corporis partes, vt patet ex doctrina [b] Galeni [c] Ariſtotelis.

2 Αὔξει δὲ καὶ ῥώννυσι, καὶ σαρκοῖ, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ ἀνομοιοῖ τὰ ἐν ἑκάστοισι κατὰ φύσιν τὴν ἑκάστου καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναμιν.

Auget autem, & corroborat, & carne explet, & ſimilia & diſsimilia facit quæ in ſingulis [ſunt] pro vniuſcuiuſque natura & facultate quæ ab initio adeſt.

Cõmoda & incõmoda quę corporibus ex alimẽto vtili & corrupto proueniunt breuiter recẽſet. [a] Primũ autẽ cõmodũ vtilis & proprij alimẽti eſt, caloris natiui ſubſtantiã augere, ſecundũ eſt, vires recreatis ſpiritibus corroborare: Tertiũ autẽ, carne explere. Quartũ denique ſimile facere illi ſubſtãtiæ quæ ante ab initio inerat, dũ proprie nutrit. At corruptũ alimẽtũ vel qualitate aliqua inſigni alienũ diſſimilia facit illi ſubſtãtiæ quæ prius inerat, id eſt vel toti⁹ corporis vel aliquarũ eius partiũ, natiuũ tẽperamentũ, vel naturalẽ priorẽ habitũ, & facultates, ſẽſim immutat, vt poſtea dicetur.

[a] *Hoc copioſe demonſtrat Gal. lib. 3. temper.*

ὁμοιοῖ δὲ ἐς δύναμιν, ὁκόταν κρατέη μὲν, 3
ἡ ἐπεισιοῦσα, ἐπικρατέη δὲ, ἡ προϋπάρχουσα

Aſſimilat autem pro viribus quum id quod ſuperingeritur ſuperat quidem, illud verò quod prius ineſt præualet.

Docet quomodo alimentum pro viribus id quod nutritur ſibi aſſimilet, quando nimirum cibus qui ingeritur ſuperat quidem, quamdiu natura in ipſum agit, id verò quod prius ineſt, id eſt corpus ipſum, præualet tandem, & ſuperat, deuicto omnino alimento. Sic enim lactuca ſuperat & pro viribus immutat noſtram naturam dum concoquitur, refrigerat enim: cocta verò, ſuperatur, preualet enim natura, quo fit vt recte [a] Galenus alimentum vocet, quod à noſtro corpore vinci poteſt, & eidem aſſimilari.

[a] Cap. 1. lib. 5. ſimplic.

γίνεται δὲ καὶ ἐξίτηλος· ὁτὲ μὲν, ἡ προτέρη ἐν χρόνῳ καὶ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροστεθεῖσα· ὁτὲ δὲ, ἡ ὑστέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροστεθεῖσα.

Fit autẽ etiam adulterinum, aliquãdo quidem prius in tempore diſſolutũ, aut inſuper appoſitũ, interdum verò poſterius, in tempore diſſolutũ aut ſuper appoſitum.

Docuit ſuperius quomodo alimentum pro viribus naturam ſibi aſſimilet, nunc

nunc autem illud idem alimentũ (quod ἐξίτηλον id est adulterinum siue exolescens appellat) duobus modis nostram naturam qualitate manifesta pro viribus sibi assimilare demonstrat. Priore quidem modo, dum concoquitur tantum & alteratur vt lactuca quæ (vt iam dictum est) refrigerat, & adulterinum est alimentum, dum coquitur tantum: *a* cocta verò & corpori assimilata minime, auget enim tum caloris natiui substantiam, hoc enim est quod ait prius in tempore dissolutum. Altero modo alimentum adulterinum fit non solùm dũ coquitur, sed etiam posteaquam concoctum fuerit & alteratum, quod ostendit dum ait *a Gal. lib. 3. de Temper.*

vel insuper appositum.

eiusmodi est alimentũ mali succi, quod etiam postquam nutrierit habitum corporis peruertit, vnde & plures morbi consequuntur. Vtrumque adhuc vel citius vel tardius suas vires exerit: citius quidem, quando causa magis agens, id est calor noster, potentior est, & subiectum quod quodãmodo patitur id est *a Gal. in principio lib. de cibis boni & mali succi*

alimentum medicamentoſum, vel mali ſucci, magis ad patiendum paratū: tardius verò contra, quando cauſa agens cum ſubiecto patiente collata, eſt quodammodo imbecillior.

5 ἀμαυροῖ δὲ ἑκατέρας ἐν χρόνῳ καὶ μετὰ χρόνον ἡ ἔξωθεν συνεχὴς ἐπεισκριθεῖσα, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον στερεμνίως πᾶσι τοῖσι μέλεσι διαπλακεῖσα καὶ τὴν μὲν ἰδίην ἰδέην, ἐξεβλάστησε τὴν δὲ προτέρην, ἔστιν ὅτε καὶ τὰς προτέρας ἐξημαύρωσε.

Deſtruit autem vtrumque in tempore & poſt tempus, quod extrinſecus frequenter ſuperingeſtum eſt, & per multum tempus ſolidè omnibus membris implicatum, & propriam quidem formam produxit, priorem autem nonnunquam etiam & priores aboleuit.

Superius de incommodis quæ ab alimento propter eius manifeſtam qualitatem eueniunt diſſeruit, nunc verò aliud grauius nocumentum ab ipſo etiam nutrimento propter eiuſdem occultam qualitatem, oriri hoc modo demonſtrat. id quod frequenter extrinſe-

cus superingestum est, & per multũ tẽpus firmiter omnibus membris implicatum, id est alimentũ venenatũ & deleteriũ, quod totius substantiæ proprietate speciei suæ, nostris corporib⁹ repugnat, per diuturnum tempus (sumpto initio à pauca quãtitate paulatim ad maiorem progrediẽdo) assumptũ, destruit vtrũq; id est & alimentum legitimum, & alimentum adulterinum siue medicamentosum, quod etiam antea assimilatũ fuerat. idque & in tempore & post tempus id est & dũ natura paulatim consuescit eiusmodi deleterio, & etiam posteaquã assueta fuerit. Etenim venenatum illud alimentum propriam quidem formam producit (nam & alimenta ad suã ipsorũ naturã, carnẽ maxime permutare solẽt vt ex [a] Aristotele monet Galenus) priorem verò, aliquando etiã & priores destruit & abolet: ac si diceret, tã substãtię proprietatẽ totius animãtis quod nutritur, q̃ singularũ eius partiũ proprietatẽ (pro natura deleterij) corrũpit, nõ enim aliter suę formę ꝓprietatẽ, quę omnino formę priori contraria est, introducere

[a] Aristotel. cap. 28 & 29 li. 8. de Hist. animalium Gal. cap. 2. li. 6. de Sympt. causis.

poteſt. Verũ eiuſmodi metamorphoſis repente fieri nõ poteſt, ſed longa conſuetudine opus eſt, ſumpto (vt iam dictum eſt) à pauca quãtitate initio. quod ab anu quadam Athenienſi factum fuiſſe [a] narrat Gal. Illa enim ab exigua portione cicutæ [b] (quæ noſtræ naturæ & ſubſtantia & viribus contraria eſt & exitialis) auſpicata, nullo detrimento, ad permagnam copiam progreſſa eſt. Principio enim paucum exiguitate ipſa deuictum eſt, & deinde conſuetudo (quæ altera natura eſt) quod contra naturam erat naturale reddidit. Sic [c] Mithridates rex Ponti non alia ratione quàm frequenti vſu ſanguinis anatum ponticarum quæ veneno nutriebantur, deleteria adeo familiaria ſibi reddiderat, vt nulla eorum maligna qualitate, lædi potuerit. Simile eſt quod narrat Doctiſſimus [d] Scaliger ex Indicis hiſtoriis de filio regis Cambaiæ Indicæ prouinciæ, qui veneno educatus, adeo venenoſus factus fuit, vt muſcæ quę eius cutim ſugendo pungerent, turgidæ interirent.

a *Cap. 18. li. 3. ſimplic.*

b *Cõ. in aph. 12. lib. 2. de ratione vict. acutorum & com. in aph. 17. li. 2. aph. Et lib. 3. de Temp.*

c *Plinius c. 2. lib. 25. Natural. hiſto.*

d *Exercitatione 175. in Cardanum.*

Δύναμις δὲ τροφῆς, ἀφικνέεται καὶ ἐς ὀστέ- 6
ον, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτοῦ. καὶ ἐς νεῦρον, καὶ ἐς φλέβα, καὶ ἐς ἀρτηρίην, καὶ ἐς μῦν, καὶ ἐς ὑμένα, καὶ σάρκα, καὶ πιμελὴν, καὶ αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ μυελὸν, καὶ ἐγκέφαλον, καὶ νωτιαῖον, καὶ τὰ ἐντοσθίδια, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ ἐς θερμασίην. καὶ πνεῦμα, καὶ ὑγρασίην.

Facultas autem alimenti peruenit & ad os & omnes eius partes, & ad neruum, & ad venam: & ad arteriã: & ad musculum, & ad membranam & carnem: & pinguedinem: & sanguinẽ: & pituitam: & medullam: & cerebrum: & spinalem[medullam]: & interanea, & omnes ipsorum partes: quin etiam & ad caliditatem: & spiritum: & humiditatem.

Inductione demonstrat Hipp. vires & facultates alimenti, siue familiare & legitimum fuerit, siue qualitate aliqua, aut substantiæ proprietate alienũ, peruenire ad omnes corporis partes solidas, humidas, & spirituosas fluentes & fixas: non quòd sua sponte eo feratur,

a Lib. de natural. facult. sed quòd à singulis partibus attrahatur, vt sæpius à a Galeno demõstratũ est. Et quãuis integra natura & suis facultatib⁹ bene gubernata, tantũ quod b cõueniẽs & familiare est ad sui nutritionem attrahat, & nunquã alienũ: deprauata tamẽ propter malã aliquã qualitatẽ manifestã, aut occultã, vel propter cõsuetudinẽ, ea etiã quæ qualitate noxia sunt, & valde à bene se habente aliena, sæpe attrahit c Galeni eiusdẽ testimonio. Imo etiã ea quæ toto genere pręter naturam sunt & deleteria, vt patet ex eorum historia qui veneno vti consueuerunt.

b Gal. com. in aph. 22. Sect. 4. lib. 6. Epid.

c Cõ. in aph. 1. lib. 4. de ratione vict. acutorum.

7 Τροφῆς δὲ τὸ τρέφον τοῦτο τροφὴ, καὶ τὸ οἷον τροφή· καὶ τὸ μέλλον τροφή

Alimenti autem id quod hoc nutrit, alimentum [est], & quod velut alimentũ, & quod alimentum futurum est.

Posteaquam Hipp. de commodis & incommodis, item de viribus omnium alimentorum differuisset, nunc eadem ipsa veluti per grad⁹ distinguit, vt aliud sit alimentum quod iam nutriat, quodque & iam assimilatũ est, & proprie nu-

trimentum dicitur: aliud verò quod parum abest quin nutriat, vt sanguis: vtrique bili & pituitæ permistus: aliud præterea quod adhuc longius abest à vera nutritione vt chylus: ita enim [a] Galenus hos tres alimentorum gradus, ad tres concoctiones reuocat, quamuis pluribus [b] aliis locis quibus huius Hipp. sententiæ meminit, futuri nutrimenti nomine, cibos etiã nondum assumptos vt panem carnes & similia intelligat.

ἀρχὴ δὲ πάντων μία καὶ τελευτὴ πάντων 8
μία. καὶ ἡ αὐτὴ τελευτὴ καὶ ἀρχή.

Principium autem omnium vnum [est], & finis omnium vnus, & idẽ finis [est] atque principium.

Non de parte aliqua corporis hoc intelligendũ est, sic enim in corpore humano nullũ reperiretur principiũ, nullúsq; finis, nõ magis quàm in circulo (vt ipsemet Hipp. [c] scripsit) vnde [d] enim incipit in hoc desinit. Aliud igitur est quod hoc loco vult Hipp. vt ex principiis metaph. intelligere licet. Cum enim principium dicatur primum vnde res aut est aut fit aut cognoscitur vt [e] Aristoteles scripsit

[a] Ad finem lib. 4. de Sanit tuenda.
[b] Lib. 1. de natur. facul. lib. 3. de tẽp. & com. in aph. 39. lib. 5. aphorismorũ
[c] In principio lib. de locis in homine.
[d] Lib. 1. de dicta.
[e] Cap. 1. lib. 5 Metaphys.

Ad finē lib. 2 physicon. finis a autem cuius gratia aliquid fit, accidit vt non solùm in his quæ arte sed etiam in illis quæ natura fiunt, idem sit finis & principium, præsertim motus, diuersis tamen rationibus, itaque quum substãtiæ deperditæ instauratio, sit causa propter quam alimenta exhibentur authore b Galeno, eadem ipsa causa, nimirum triplicis substantiæ instauratio, principium etiam erit propter quod alimentum subministratur, vt non immeritò c Aristoteles ipse, finem, principium & fundamentum appellauerit. Eodem modo, & vtilitas respirationis, causa est, propter quam respiratio fit, veluti principium & finis d

b Lib. de Sanit. tuenda.

c Lib. 2. ad Eudemium.

d Lib. de causis respirationis.

9 καὶ ὅσα κατὰ μέρος ἐν τροφῇ καλῶς καὶ κακῶς διοικέεται, καλῶς μὲν, ὅσα προείρηται. κακῶς δὲ, ὅσα τούτοισι τὴν ἐναντίαν ἔχει τάξιν.

Et quæ particulatim in alimẽto bene & malè distribuũtur, bene quidem, quæ prædicta sunt: malè verò quæcũque his contrarium habent ordinem.

Vult Hipp. omnium alimentorum quæ & bene & male in singulas corpo-

ris partes distribuuntur, idem esse finē
& principium vt iam dictum est. Bene
autem ea alimenta distribui dicit, quæ
prædicta sunt, id est quæ augent & cor-
roborant & carnem producunt, & si-
milia fiunt, dicuntúrque primo nutri-
menta futura, deinde quasi nutrimen-
ta, & tandem propriè nutrimenta, ser-
uato nimirum naturæ & coctionum
ordine. malè verò quæ vel dissimilia fa-
ciunt, vel naturæ & coctionum ordinē
non seruant vt quando ventriculus tra-
hit ab hepate, aut hepar à carnibus.

χυλοὶ ποικίλοι καὶ χρώμασι, καὶ δυνάμεσι, καὶ 10
ἐς βλάβην, καὶ ἐς ὠφελείην. καὶ οὔτε βλάπτειν
οὔτε ὠφελέειν καὶ πλήθει καὶ ὑπερβολῇ, καὶ ἐλ-
λείψει. καὶ διαπλοκῇ. ὧν μὲν, ὧν δ' οὔ.

Succi varij & coloribus & viribus, & in detrimentum, & in emolumentum: & neque lædentes neque commodantes: & multitudine, & excessu, & defectu, & complicatione, aliquorum quidem, quorumdam verò non.

Hactenus Hipp. de commodis & incommodis, item de viribus atque

ordine alimentorum vniuersaliter disse ruit, nunc verò de ipsorum humorum (qui & ex alimentis nascuntur &[a] veluti nutrimenta sunt) varietate, vtilitate, & detrimento, pro ratione colorum & virium, item de eorundem multitudine, excessu, defectu & permistione agit. Primam autem humorum varietatē à coloribus desumit, veluti magis obuiā & sensibus magis manifestam, nam color, subiectos in habitu corporis humores (si modò vt monet [b] Galenus & causæ externæ & animi affectus abfuerint) maxime indicat; siue eiusmodi humores in detrimētum fuerint, siue in vtilitatem, siue contra: neque lædētes neque commodantes, vt quando parum à naturali statu recesserint. In detrimētum quidē sunt[c] quādo corrupti fuerint à causa externa vel interna. In vtilitatē verò quādo ex alimentis laudabilibus naturales alimentari humores orti fuerint eiusdē[d] Galeni testimonio. Secundā humorū varietatē deducit Hipp. ex eorumdē viribus, id est, qualitatibus manifestis vel occultis, idque rursus vel in detrimentū vel in vtilitaē. In detrimētum

a li. 1. Sanit. tuend.

b li. 4. Sanit. tuend.

c Gal. cō. in aph. 32. lib. 2 de fract. in aph. 14. Sect. 5 lib. 6. epid. & in aph. 2. lib. 1 aphor.

d cō in aph. 26. Sect. 4. li. 6. Epid.

quidē, quando ipsæ humorū qualitates occultæ vel manifestæ, præter naturam sese habuerint, quod etiā pluribus locis a demonstrauit Gal. In vtilitatē contra quando eorundē qualitates legitimę & naturales fuerint, tunc b enim vniuscuiusque temperamēto familiares mores conformant. Tertiam humorum varietatem ex eorundē multitudine & cacochymia repetit, multitudini enim (quæ est omniū simul humorū æquabile augmentum) vnius tantum humoris excessum, vel defectum, & plurium complicationem, id est plurium simul excessum vel defectum opponit: tot enim modis cacochymia fieri potest.

a Cō. in aph. 77. Sect. 3. li. 3. Epid & in aph. 17. lib. 2 prorheticō.

b Hipp. & Gal lib. de natura hominis & quod animi mores temper. corporis sequūtur.

καὶ πάντων ἐς θερμασίην βλάπτει καὶ ὠφε- 11
λέει· ἐς ψύξιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς δύναμιν βλάπτει καὶ ὠφελέει.

Et omnes caliditate lædunt ac iuuant, [&] frigiditate lædunt ac iuuant, [&] potentia lædunt ac iuuant. Docet nūc omnes humores & nocere & prodesse qualitatib⁹, manifestis & occultis per δύναμιν enim occultā qualitatē nūc intelligit) manifestis quidē vt caliditate

frigiditate & similibus, quæ si præter naturam fuerint, lædunt, si verò naturales, prosunt. Sic etiam & occultæ qualitates, si familiares fuerint conferunt, si verò inimicæ nocent.

12 δυνάμιος δὲ ποικίλαι φύσιες. χυλοὶ φθείροντες καὶ ὅλον καὶ μέρος, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν. αὐτόματοι καὶ οὐκ αὐτόματοι. ἡμῖν μὲν, αὐτόματοι. αἰτίη δ', οὐκ αὐτόματοι.

Potentiæ autem variæ naturæ [sunt] Succi corrumpentes & totum, & partem, & extrinsecus & intrinsecus, spontanei & non spontanei: nobis quidem spontanei, causæ verò non spontanei.

Proximè diximus Hipp. δυνάμιος id est potentiæ nomine intelligere humorum occultam qualitatem propter eius insignem vim, quæ alias omnes qualitates facile superat. hanc autem multiplicem esse nunc etiam docet: cuius prima varietas, posita est in iuuamento & læsione quæ ratione abditę qualitatis ab ipsis humoribus emanant: dum enim nutriunt prosunt, nutriunt autem, propter totius substãtię similitudinem,

quam & latẽtem qualitatem antea vocauimus. Nocent etiam ab occulta qualitate, quando venenati & maligni fuerint, quales sępe in corporibus quibusdam oriri contingit, vt [a] scribit Gal. Huiusmodi autem venenati humores multiplices admodum sunt, quorum varietatem nunc commemorat Hipp. dum ait potentię id est facultatis occultę & malignę humorum, varias esse naturas: propterea quod eiusmodi venenati succi, multifariam lędant non [b] minus quàm alia venena. Nam alij totum corpus inficiunt, vt in elephantiasi: alij partem aliquam tantum, vt ij qui suo maligno vapore epilepsiam excitant, vel sua corruptione, vlcus cacoethes: alii partes internas: alii verò externas Hoc enim est quod nunc scribit Hipp. *succi corrumpentes & totum & partẽ, & foris & intus.* Atque hi omnes & spontanei dicũtur & non spontanei, spontanei quidem [b] quòd per se & sine nostra causa fiant, sed tantum vi naturę etiam deprauatę & corruptę. Non spõtanei verò contra quando vel nostra

Com. in aph. 77. Sect. 3. li. 3. epid & in aph. 17. lib. 2. prorrheticon.

b Gal. locis proxime citatis.

Vide Areteum cap. 7. lib. 1. de Acutis passionibus de Angina.

Comment. in Aphor. 2. lib. 4. & in Aph. 14. lib. 6. Aphor.

causa & manifesta, vel necessario fiunt: ob id enim respectu nostri spõtanei dicuntur, respectu verò causæ, non spontanei sed potius necessarij, quum causa maxima ex parte necessariò suos affectus producat.

a Cõ. in aph. 2. lib. 4. & in aph. 14. lib. 6. aphoris.

13 αἰτίη δ' αὖ. τὰ μὲν δῆλα. τὰ δ' ἄδηλα, καὶ τὰ μὲν, δυνατά. τὰ δὲ ἀδύνατα.

Rursus autẽ causæ aliæ manifestæ, aliæ autem obscuræ, & aliæ quidẽ validæ, aliæ verò imbecillæ.

Causas generationis humorum corruptorum multiplices esse vult, quarũ aliæ manifestæ sunt, vt cibus venenatus & corruptus, ictus vel morsus animaliũ venenatorum & similes: aliæ obscuræ & abditæ, quæ neque explicari neque demonstrari neque facilè intelligi possunt, quales sunt causæ multorum morborum pestilentium, & quorumdã vlcerum malignorum, atque etiã epilepsiæ ab aura venenata à parte aliqua ad cerebrum delata. Rursus aliæ causæ tã manifestæ quàm abditæ validæ sunt & admodũ potentes, aliæ verò imbecillæ.

φύσις ἐξαρκέει πάντα πᾶσιν. ἐς δὲ ταύτην 14
ἔξωθεν μὲν, κατάπλασμα. κατάχρισμα.
ἄλειμμα. γυμνότης. καὶ σκέπη ὅλου καὶ μέρε-
ος. θέρμη καὶ ψύξις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.
καὶ στύψις καὶ ἕλκωσις. καὶ δηγμός. καὶ λίπασμα.
ἔνδοθεν δὲ, τινά τε τῶν εἰρημένων. καὶ ἐπὶ
τούτοισιν, αἰτίη ἄδηλος, καὶ μέρει καὶ ὅλῳ. τι-
νί τε καὶ οὐ τινί.

Natura omnino abundè sufficit: in hanc autem [peccant] extrinsecus quidẽ cataplasma, κατάχρισμα ἄλειμμα nuditas, & tegumẽtum totius & partis, caliditas & frigiditas eadem ratione, & astrictio, & exulceratio, & morsus, & corrosio: intrinsecus verò & quædam ex prædictis, & ad hæc causa obscura, & parti & toti, & alicui & non alicui.

Ostendit nunc Hipp. humores corrũpi & malignos fieri à causis tam externis quàm internis. Nã etsi natura quæ suis facultatibus bene regitur per se omnino abũde sufficit ad omnes suos motus perficiendos, actionésque obeũdas,

tamen ſi irritata fuerit,& à ſuo inſtituto reuocata à cauſa aliqua externa vt à cataplaſmate, à catachriſmate id eſt vnguento ad delitias & ad ſpirituum recreationem potius quàm ad membrorum robur comparato, ab aleimmate id eſt vnguento ad corporis robur magis quàm delitias parato, à nuditate, à tegumento totius corporis, & alicuius eius partis, à caliditate, à frigiditate, ab aſtringentibus admotis, ab exulceratione ſiue ferro ſiue medicamentis ſiue quouis alio modo excitetur, à morſu, à corroſione: vel à cauſa interna vt à calore interno adaucto vel imminuto, à cauſa abdita & occulta in toto corpore vel in aliqua eius parte deliteſcente: tunc veluti ſui oblita, natura inquam perperam agit, & humores corruptos pro naturalibus & legitimis, in quibuſdam corporibus producit, non quidem per ſe, ſed propter cauſas iam commemoratas externas vel internas. Hunc locum Hipp. citat & explicat [a] Galenus de diebus decretoriis, quando demonſtrat errores in criſibus fieri, non vitio quidem

κατάχρισμα.

ἄλειμμα

[a] Cap. 11. li. 1

quidem naturæ, quę omnino bene agit & per se satis potest ad suos motus perficiendos, sed propter errata à causis externis vel internis, circa ægrum & eius naturam commissa.

ἀποκρίσιες κατὰ φύσιν κοιλίης, οὔρων. ἱδρῶ-
τος, πτυάλου. μύξης. ὑστέρης, καθ' αἱμορροΐδα,
θύμον. λέπρην, φῦμα. καρκίνωμα. ἐκ ῥι-
νῶν. ἐκ πνεύμονος. ἐκ κοιλίης. ἐξ ἕδρης. ἐκ 15
καυλοῦ, κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. αἱ δια-
κρίσιες τούτων, ἄλλοισι πρὸς ἄλλον λόγον,
ἄλλοτε καὶ ἀλλοίως.

Excretiones secundum naturam vētris, vrinarum sudoris, saliuæ, muci, vteri, per hæmorrhoida, thymon, lepram, tuberculum, carcinoma: ex naribus, ex pulmone, ex ventre, ex sede, ex cole, secundum naturam & preter naturam discretiones horum aliis iuxta aliam rationem, aliquando etiam aliter.

Superius Hipp. naturam ipsam, bene etiam semper agere nitentem, propter peccata tamen in eam extrinsecus vel intrinsecus commissa, interdum

corruptos humores generare docuerat: hîc verò eiusdem naturæ prouidentiam in ipsorum humorum vitiis emendandis, per excretiones tam secundum quàm præter naturam docet. Excretio autem secundum naturam propriè dicitur, quando & substantia illius quod excernitur naturalis est, & quantitas, & qualitas, item quando excretionis locus, & tempus, & modus naturaliter se habuerint: cuiusmodi sunt excretiones naturales alui, vrinarum, sudoris, saliuæ, muci, & mensium. His contrariæ sunt excretiones, quæ toto genere præter naturam dici possunt, in quibus, vel omnes conditiones naturalis excretionis, vel saltem maiori ex parte desiderantur, quales sunt quæ nunc etiam recensentur ab Hipp. nimirum excretiones per hæmorrhoidas, per thymõ, per lepram, per phymata, per carcinomata, & similia, quibus etiam natura sępe fœliciter sese exonerat. Tertium genus excretionis per quam natura etiã sese repurgat, dicitur ab Hipp. partim secundum naturam, partim verò præter na-

turam, propter conditionum, superiorũ vacuationum mistionem, sic vacuatio pituitæ salsæ per nares, excretio partim naturalis est propter vacuatiõis locum, partim præter naturam propter naturã ipsius excrementi. Idem dicendũ est de excretione purulenta aut sputi cruenti ex pulmonibus, item de vomitione biliosa aut pituitosa, quæ propter excretionis locum prętor naturam est, etiam si excrementum quod vacuatur, sit naturale. huiusmodi adhuc sunt deiectiones alui cruentæ biliosæ vel pituitosæ, & vrinarum nigrarum, purulentarũ aut alio modo corruptarum excretiones. 16

μία φύσις ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. πολλαὶ φύσιές εἰσι ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία.

Vna natura sunt hæc omnia, & non vna. Multæ naturæ sunt hæc omnia, & non vna.

Omnes proxime dictas excretiones tam secundum naturam quàm præter naturam, à natura, id est à naturali facultate expultrice fieri ait, quam & vnam & plures esse vult: vnam qui-

dem genere, quæ per vniuerſum corpus extenſa & diffuſa eſt vt ait [a] Galenus. Sic & [b] author libri de morbis omne quod eſt in ipſa natura vnum eſſe, & omnia quod vnum ſcribit. Plures verò naturæ & naturales facultates expultrices eſſe etiam dicuntur, quoniã pro ſingularum corporis partiũ varietate variæ etiam ſunt facultates quæ in ipſis reſident.

a Cõ. in aph. 46. Sect. 2. li. 1. Epid.

b In principio.

17 φαρμακείη ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε ἄνω, οὔτε κάτω.

Medicina ſurſum & deorſum: & neque ſurſum, neque deorſum.

Probat naturalem facultatem expultricem, & vnam & plures eſſe. Nam medicamentum purgans vnum eſt genere, purgantium tamen aliud per ſuperiora, aliud per inferiora purgat: aliud neque per ſuperiora neque per inferiora [c] ſed vel intro vel extra, idque non alia ratione, quàm naturæ ipſius immutatione quæ alias per ſuperiores partes alias per inferiores, alias per internas, a-

c lib. de Humoribus.

lias verò per externas corpus repurgat. est enim natura morborum medica, ipsomet [a] Hipp. authore ideóque mutationem fieri & sursum & deorsum, & spontanea ferri & sursum & deorsum quæ lædunt & prosunt [b] alio loco scribit.

[a] Aph. 1. Sec. 5. lib. 6. Epid.

[b] lib. de Humoribus.

ἐν τροφῆ φαρμακείη, ἄριστον. ἐν τροφῆ φαρμακείη, φλαῦρον. φλαῦρον καὶ ἄριστον πρός τι. 18

In alimento medicina, optimum. in alimento medicina, malum. malum & optimum ad aliquid.

Idem præterea ex natura medicamenti & alimenti probat. quæ & si sint res non solum plures, sed etiam naturà maxime diuersæ, tamen vnum & idem potest esse medicamentum & alimentum, item optimum & malum: duobus potissimum modis. Priore quidem modo quando cũ alimenti substantiæ proprietas ob quam nutrit, alia substantiæ proprietas ob quam purgat in eodem subiecto coniuncta est, vt [c] si quis in ptisanæ cremore paucum succi scamonij

[c] In præmio lib. 1. de facult. aliment.

iniiciat: huius generis ſunt manna, caſſia nigra, & ſimilia clementer purgantia, quæ à cacochymis ſumpta, optima ſunt, quando vis eorum purgans de poteſtate ad actum deducta fuerit: mala verò ſi eorundem facultas ad a-

a Cap.24.li.3.ſimplic. & com in aph.10.lib.2. de rat.vict.

ctum non deducatur, quoniam cacochymiam augent, vt [a] ſcribit Galenus. Alio modo idem poteſt eſſe & medicamentum & alimentum, vt quando cum ſubſtantia quæ nos nutrit, coniuncta eſt qualitas aliqua manifeſta, quæ corpus alterare poteſt. ſic enim &

b Gal.lib.3. de Temper. & cap.7.lib.8.de com ph. loc.

vinum, & lactuca, quoniam nutriunt & alterant,[b] & alimenta & medicamenta ſæpe fiunt. Hæc rurſus & bona & mala eſſe poſſunt: bona quidem ſi ab iis qui contraria qualitate affecti ſunt, ſumantur, quoniam intemperiem emendant: mala verò quãdo ab illis qui ſimili qualitate læduntur ſumpta fuerint, tùm enim intemperiem augent.

19 ἕλκος. ἐσχάρη. αἷμα. πύον. ἰχώρ. λέπρη. πίτυρον, ἀχώρ. λειχήν. ἀλφός. ἔφηλις. ὅ τε μὲν βλάπτει. ὅ τε δὲ, ὠφελέει. ὅ τε δὲ, οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελέει.

Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, porrigo, achor, leichen, vitiligo, cutis asperitas, aliquando quidem lædit, aliquando autem iuuat, interdum autem neque nocet, neque prodest.

Naturam vnam esse & non vnam rursus hoc modo probat, si vna & eadem res toto genere præter naturam, potest nocere & prodesse, id est bona & mala esse, vna etiam & eadem natura poterit esse vna & multiplex, sed vna & eadem affectio toto genere preter naturam, potest nocere & prodesse vt vlcus, eschara, sanguinis excretio vel in aliquam partem confluxus, pus, sanies, lepra, porrigo, vlcera capitis manantia, impetigo, vitiligo, ergo & eadẽ natura poterit esse vna&multiplex siue nõ vna Quod autẽ affectiones quæ hîc ab Hip. enumerantur, possint lædere & ꝓdesse manifestũ est, nã si propter partium, in quibus oriuntur imbecillitatem, aut propter deprauatam earundem aliquã

qualitatem, aut propter humoris inſitã malitiam, aut ob naturæ deprauatum motum naſcuntur, lędunt: Proſunt verò ſi legitimo naturæ motu, humore ab internis & principibus partibus, ad externas & minus principes atque ignobiliores delato, oriantur, vt in veris & legitimis criſibus ſæpe accidit.

20 Τροφὴ οὐ τροφή. ἢν μὴ οἷόν τε ἦ τρέφειν, οὔνομα τροφή. ἔργον δὲ, οὐχί. ἔργον τροφὴ οὔνομα δὲ οὐχί.

Alimentum non alimentum, ſi nutrire non poteſt, nomine alimentũ non reipſa, res [eſt] alimentum non nomen [nudũ].

Alia adhuc ſuperioris ſententiæ de vnitate & pluralitate naturæ probatio eſt, exemplo à maiorum collatione deſumpto, hoc modo: eſſe & non eſſe maius eſt quam vnum & plura eſſe, ſed alimentum eſt, & non eſt, ergo natura poterit eſſe vna & non vna. Quòd autem alimentum, non ſit alimentum ſed tantum nomine tenus & æquiuoce alimẽ-

tum, nisi nutriat, demonstrat Gal. lib. 1. de naturalibus facultatibus. *Lib. 1. naturaliũ facult.*

ἐς τρίχας τροφὴ, καὶ ἐς ὄνυχας, καὶ ἐς τὴν ἐσχάτην ἐπιφανείην ἔνδοθεν ἀφικνέεται. ἔξωθεν τροφὴ ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείης ἐνδοτάτω ἀφικνέεται. ξύρροια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα. 21

In pilos alimentum & in vngues, & in extremam superficiem ab internis partibus peruenit. extrinsecus alimentũ ex extrema superficie ad intima peruenit confluxio vna, conspiratio vna, consentientia omnia.

Demonstrat hìc admirabilis Hipp. mirabilem vim naturæ, quæ quamuis vna sit, longè tamen & latè per vniuersum corpus & singulas eius partes diffusa, variis & etiam contrariis facultatibus ad vnum & idem opus absoluendum vtatur, vt non mirum sit, si & internæ partes ex externis, & contrà externæ ex internis trahant: ita enim carnes & ex ventre & ex externis partibus trahunt vt [a] alio loco docuit, quia omnia quæ in nostro corpore sunt, etsi diuer-

a Aph. 1. Sec. 6. lib. 6. Epid.

ſa & contraria ſint, motúſque contrarios habuerint, in conſeruanda tamē vita conſpirant & cōſentiunt, hoc enim eſt quod nunc dicit confluxus [a] vnus, conſpiratio vna, conſentientia omnia, corpus enim etiam ſenſus iudicio tum intro, tum foras ſpirabile eſt. Quomodo autem conſpiratio illa & conſenſus fiat, demonſtrat ſuo more [b] Gal. in lib. naturalium facult. Vngues & pili, etſi ex excrementoſa alimenti parte generentur & nutriantur, non tamē eodem modo. Nam qua parte vngues cuti & ſubiectę carni coherent vera nutritione vt aliæ corporis partes aluntur, ob id enim venas & arterias ad eorum radices pertinere ait [d] Galenus. At quatenus prominent, pilorum more & nutriri & augeri dicuntur, id eſt equiuocè, concreſcente nimirum [e] excremento in longitudine tantum, non attractionis ſed potius expulſionis vi.

a Hic locus Hipp. citatur ab Alexandro Tralli. cap. 17. lib. 1.

b Lib. 3. natural. facult.

c Ariſt. cap. 4. lib. 2. & cap. 3. lib. 5. de generatione animalium.

d Lib. 2. de Anato. adminiſtrationibus.

e Lib. 1. de vſu partium lib. 2. Temp.

22 κατὰ μὲν οὐλομελίην πάντα. κατὰ μέρος δὲ, τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς τὸ ἔργον.

Secundum quidem partium omni-

um vniuerſitatē omnia [conſpirant]. ſecundum partem verò in quaque parte, partes ad opus.

Docet quomodo & vniuerſaliter & particulariter omnia in corpore ad eius conſeruationem conſpirent. Vniuerſaliter quidem in toto & in vniuerſis ſimul totius partibus, particulariter verò in ſingulis.

ἀρχὴ μεγάλη, εἰς ἔσχατον μέρος ἀφικνέε- 23
ται. ἐξ ἐσχάτου μέρεος εἰς ἀρχὴν μεγάλην ἀφικνέεται.

Principium magnum ad extremam partem peruenit: ex extrema parte ad magnum principium peruenit.

Confluxum conſpirationem & conſenſum totius corporis & ſingularum eius partium probat Hipp. exemplo cordis & arteriarum. Nam principium magnum, id eſt vis vitalis à corde, ad extremam partē id eſt ad extremã corporis ſuperficiem peruenit, per arterias per quas & ſpiritus vitalis extremis & etiã

totius corporis partibus diſtribuitur, & fuliginoſa excrementa euacuantur, & contra cor ipſum partim ad refrigeriũ, partimverò ad ipſius ſpiritus vitalis nutritionem, per eadem ipſa vaſa aërem externum ad ſe attrahit, vt pluribus locis à [a] Galeno demonſtratum eſt, quod etiam confirmat experientia. Nam & mulieres hyſtericę & animalia per hyemem deliteſcentia ſola tranſpiratione viuunt.

a Lib. de vſu reſpir. & de vſu pulſ. lib. 3 natural. facult. & com. in aph. 1 Sec. 6. lib. 6. ep.

24 μία φύσις εἶναι καὶ μὴ εἶναι.

Vna natura eſſe & non eſſe.

Naturam vnam eſſe & non vnam rurſus probat à maiori, maius enim eſt, eſſe & non eſſe, quàm vnum & multa eſſe, ſed vna natura eſt eſſe & non eſſe, id eſt vna natura eſt ſubiecta in generatione & corruptione, nam hoc de miſtis debet intelligi, quæ vt ex ſimpliciũ corporum alteratorum miſtura conſurgunt, ita ex eorundem ſecretione atque diſſolutione eſſe deſinũt vt [b] ipſemet exponit, quum ait generari & corrumpi idem eſſe, & generari idẽ quod commiſceri, corrumpi idem quod ſe-

b Lib. 1. de diætæ.

cerni, & vnumquodque ad omnia, & omnia ad vnumquodque idem esse. Sic etiam & lib. de a natura hominis, omnia similiter generari & corrumpi scribit, quòd omnia ex quatuor elementis inter se mistis, oriantur, & ex iisdem dissolutis & dissipatis intereant. a part. 16.

νούσων διαφοραὶ, ἐν τροφῇ, ἐν πνεύματι. ἐν 25
θερμασίῃ. ἐν αἵματι. ἐν φλέγματι. ἐν χολῇ. ἐν χυμοῖσιν. ἐν σαρκὶ ἐν πιμελῇ. ἐν φλεβί. ἐν ἀρτηρίῃ ἐν νεύρῳ. μυΐ. ὑμένι. ὀστέῳ. ἐγκεφάλῳ. νωτιαίῳ μυελῷ. στόματι γλώσσῃ. στομάχῳ. κοιλίῃ. ἐντέροισι. φρεσί. περιτοναίῳ. ἥπατι. σπληνί. νεφροῖσι κύστει. μήτρῃ. δέρματι. ταῦτα πάντα καὶ καθ' ἓν καὶ κατὰ μέρος.

Morborum differentiæ in alimento, in spiritu in calore, in sanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in adipe, in vena in arteria, in neruo, musculo, membrana, osse, cerebro, spinali medulla, ore, lingua, stomacho, ventre, intestinis, septo tranuerso, peritoneo, hepate, splene, renibus, vesica, vtero, cute, hæc omnia & singulatim & particulatim.

a. Cap. 4. lib de diff. morbor. & Cap. 6. lib. 2. method.

Morborum differentiæ maximè vulgares sumuntur à subiecto in quo morbus ipse fixus est. Sic [a] enim Gal. tres morborum vniuersales differentias cōstituit, vnam partium similarium, intemperiem nimirum, alteram partium instrumentariarum, incommoderationem, & tertiam vtrisque partibus communē, quam vnitatis solutionem vocat. Alias non ab ipsorum morborum subiecto differentiæ sumuntur [b] sed potius à causis morbos efficientibus, quæ in genere tres sunt apud ipsum [c] Hipp. nimirum cibus potus, aër & celestis impressio, & præterea violentum quid. Ne igitur à suo instituto recedat Hipp. eam morborum distributionem speciatim hoc loco recenset, quæ ab alimento veluti à causa ortum habet, quod demonstrat dum ait morborum differentiæ in alimento.

b Com. in aph. 9. Sect. 3 lib. 3. Epid.

c Lib. 4 de Morbis.

Quum enim omnes nostri corporis partes tam spirituosæ, quàm humidæ & solidæ, alimenti participes sint, fieri non potest quin eius vitio (si corru-

ptum fuerit) inficiantur, aliæ quidem facilius, aliæ verò difficilius: quùmque ſpiritus & ſpirituoſæ partes omnium facillimè ab alimento alterentur, ideo ab ipſis, morborum diſtributionem ſiue enumerationem auſpicatur, deinde ad humores & humidas partes progreditur: poſtremo de ſolidis & organicis partibus agit, quod omnium tardiſſimè & difficilimè ab alimento lædantur: quæ quidem partes omnes cuiuſcumque generis fuerint affici poſſunt καὶ καθ' ἕν id eſt & vnaquæque ſeparatim ab aliis, ita vt pars quæ afficitur, tota ſeparatim afficiatur, vt quando ſolus ſpiritus vel ſolus ſanguis totus, vel quæuis alia pars ſeparatim & tota (reliquis illęſis remanentibus) vitiatur: καὶ κατὰ μέρος id eſt & particulatim, quando nimirum pars aliqua non tota quidem, ſed aliqua ex parte corrumpitur, vt quando pars aliqua ſpiritus & non totus ſpiritus alteratur aut corrumpitur, vel quando ſanguinis aut carnis, aut alterius partis portio aliqua afficitur,

non autem totus ſanguis, aut tota caro, aut tota alia aliqua pars.

Hipp. ſpiritum à calore hoc loco diſtinguit, propterea quòd caloris innati ſubſtantia aërea & ſanguinea ſit, & inter ſpiritum & humorem quodammodo media vt author eſt[a] Galenus. Diſtinguit quoque ſanguinem, pituitam, & bilem [vtramque] ab humoribus, quod humorum nomine, excrementitios tantum humores hoc loco intelligat.

a Ca.9 lib.5. ſimplicium.

26 μέγεθος αὐτῶν, μέγα καὶ οὐ μέγα.

Magnitudo ipſorum magna & non magna.

Quum morborum magnitudo vel in affectus magnitudine vel in eiuſdem malignitate, vel in affectæ partis præſtantia ſpectetur vt author eſt[b] Galenus: quid impedit, quo minus vnus & idem morbus ſimul etiam magnus ſit, & non magnus? Sic enim qui ſua malignitate reipſa morbus magnus eſt, paruus eſſe poteſt, vel affectę partis, vel quãtitatis ipſius affectionis ratione.

b cap. 6. lib. 4. & cap. vlt. li.7. method.

τεκμήρια

τεκμήρια. γαργαλισμός. ὀδύνη. ῥῆξις. γνώμη ἱδρώς. οὔρων ὑπόστασις. ἡσυχίη. ῥιπτασμός. ὄψιες. φαντασίαι. ἴκτερος. λυγμός. ἐπιληψίη. αἷμα ὁλοσχερὲς, ὕπνος καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα ἐς βλάβην καὶ ἐς ὠφελίην ὁρμᾷ. πόνοι ὅλου, καὶ μέρεος.

Signa, pruritus, dolor, ruptura, mẽs, ſudor, vrinarum ſubſidentia, quies, iactatio, viſus, imaginationes, icterus, ſingultus, epilepſia, ſanguis purus, ſomnus, & ex his & ex aliis quæ ſecundum naturam [ſunt], & quæcumque alia huiuſmodi in detrimentum & in vtilitatem impetu ruunt, labores totius & partis.

Signorum ſeptem genera [a] enumerat Gal. alia enim pathognomonica dicuntur id eſt paſſionem ſignificantia: alia aſſidentia, quæ morbi proprias differentias conſtituunt, alia critica: alia coctionis: alia cruditatis: alia ſalutis: alia mortis. Hipp. autem hoc loco, non omnes eiuſmodi differentias recenſet, ſed eas tantũ affectiones, quæ vel ſine cau-

[a] Cō. in aphr. 12 li. 1. aph.

ſa externa & manifeſta morbos alimenti vitio ortos oſtendunt. vel alias quæ iiſdem morbis aſſident, ídque admodum breuiter ſuo more. ſic enim ferè
a Aph. 1. Sect. 3. lib. 1. epid. lib. 1 [a] epidi. notas ex quibus morbi generaliter dignoſcuntur, enumerat. Per labores, ſpõtaneas ĩtelligit laſſitudines,
b Lib. 3 & 4. de Sanit. tuẽda. Com. in aph. 5. lib. 2. apho. quę [b] omnes ſoboles ſunt, vel plenitudinis tantum, vt tenſiuæ, vel vitioſorum humorum ſolùm, vt vlceroſę, vel vtriuſque affectionis ſimul vt phlegmonoſæ.

28 καὶ μεγέθεος σημήϊα, τοῦ μὲν, ἐς τὸ μᾶλλον τοῦ δὲ, ἐς τὸ ἧσσον. καὶ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ἐς τὸ μᾶλλον, καὶ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ἐς τὸ ἧσσον.

Et magnitudinis ſigna, huius quidem, ad id quod maius, illius verò ad id quod minus & ab vtriſque ad id quod maius, & ab vtriſque ad id quod minus.

Hipp. paulò ſuperius morbos alimenti vitio genitos, & magnos ſimul & non magnos eſſe dixerat, nũc verò eorundẽ morborum ſigna pathognomonica vel aſſidentia, & maiores, & minores morbos ſimul oſtendere ait. diuerſis tamen rationibus vt antea demonſtrauimus.

γλυκύ. ȣ̓ γλυκύ. γλυκὺ ἐς δύναμιν, οἷον ὕδωρ, γλυκὺ ἐς γεῦσιν, οἷον μέλι. σημήϊα ἑκατέρων ἕλκεα, ὀφθαλμοὶ, καὶ γεύσιες. καὶ ἐν τούτοισι τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧσσον. γλυκὺ ἐς τ᾽ ὄψιν καὶ ἐν χρώμασι, καὶ ἐν ἄλλησι μίξεσι γλυκὺ μᾶλλον καὶ ἧσσον.

Dulce, non dulce, dulce ad potentiam vt aqua.[a] dulce ad gustum velut mel. Signa vtrorumque, vlcera, oculi, & gustus. & in his magis & minus. Dulce ad visum & in coloribus, & in aliis mixturis. Dulce magis & minus.

a Gal. lib. 5. secundum locos. cap. 1.

Quemadmodum Hipp. naturæ varietatem & vnitatem sumpto argumento ab alimentis, item à medicamẽtis, ab excrementis, à magnitudine morborum, & ab eorundem signis antea demonstrauerat, ita quoque & nunc idem exemplo dulcedinis ostendit: propterea quòd omne nutrimentum (de quo disputatio instituta est) dulce sit: ipsa enim dulcedine, alimentum [b] cum nostra natura, substantiæ similitudinem & familiaritatem habere intelligimus, atque ob id gustus animantibus datus est vt existimat [c] Gale.

b Aristot de sensu & sensili.

c Cap. 15. li. 4. simplic.

Conſtituit autem Hipp. triplex genus dulcedinis vt eius homonymiam facilius explicet. Aliud enim eſſe ait dulce ad potentiam id eſt ad tactum, vt aqua cuius dulcedo deprehenditur in vlceribus, propter eorum ſenſum admodum exquiſitum, vt non mirum ſit, [a] ſi Gal. vlcera aqua irrigare iubeat vt de eius facultate melius iudicemus: aliud dulce ad Guſtum vt mel, quod proprie dulce dicitur, quòd guſtus ſenſu, (qui ſaporum index eſt) dignoſcatur: aliud denique dulce ad viſum, vt permiſti colores & variegati, de quibus iudices ſunt oculi. His tribus dulcedinis generibus, addere poſſumus, dulce ad olfactum & dulce ad auditũ, vt dulcedinis genera ſenſibus ipſis reſpondeant. Nam Hipp. frequenter (vt ait [b] Gal.) vnius aut duorum mentione facta, reliqua quæ ſunt eiuſdem ordinis atque naturæ intelligit, quâmuis ea expreſſis verbis non recenſuerit, modo idem habuerint iudicium cum iis quæ ab eo dicuntur.

[a] Gal. cap. 7. li. 1. Simplic.

[b] Cõ. in aph. 16. lib. 1. aph.

30 ἀραιότης σώματος ἐς διαπνοὴν, οἷσι πλέων ἀφαιρέεται, ὑγιεινότερον. πυκνότης σώματος διαπνοὴν, οἷσιν ἔλαττον ἀφαιρέεται, νοσερόν.

οἱ διαπνεόμενοι καλῶς, ἀσθενέστεροι καὶ ὑγιεινότεροι, καὶ εὐανάσφαλτοι. οἱ διαπνεόμενοι κακῶς, πρὶν ἢ νοσέειν, ἰσχυρότεροι. νοσήσαντες δὲ, δυσανάσφαλτοι. ταῦτα δὲ καὶ ὅλω, καὶ μέρεϊ.

Raritas corporis ad perſpiratioñe, quibus amplius aufertur, ſalubrior. Denſitas corporis ad perſpirationem, quibus minus aufertur, morbida. Qui bene perſpirant debiliores & ſaniores [ſunt], & à morbo facilè conualeſcunt. Qui malè perſpirant priuſquam ægrotent fortiores ſunt, vbi verò ægrotarunt, difficile à morbo conualeſcunt. Hæc autem & toti & parti.

Quoniam magna pars morborũ qui ab alimento & cauſis internis ortum habent, propter retenta excrementa oriuntur, quorum prouentus altera noſtri interitus cauſa eſt, vt exiſtimat [a] Galenus. Ideo Hipp. hoc loco breuiter docet quę corpora magis ſana ſunt & quę minus, quatenus ad ipſorum excrementorum vacuationem attinet, vt pluribus

[a] *Lib. I. de ſanitate tuenda.*

a lib. de optima corporis cōstitu. lib. 1. & 6. de Sanit. tuenda. Com. in aph. 1. Sect. 3. lib. 6. epid.

locis exposuit[a] Gal. Diligenter tamen animaduertendum est, Hippocratem hoc loco nō simpliciter & omnino, corpora rariora salubriora esse existimare, sed quatenus ad ipsorum excremētorū vacuationem tantum attinet, & cū den sioribus comparata. Nam neque hæc, neque illa simpliciter salubriora dicenda sunt, sed ea quibus neque crassitudo adest neque gracilitas, id est bene commoderata, quæ neque rara neque densa sunt, sed media, ex eiusdem[b] Galeni sententia.

b Cō. in aph. 44. lib. 2. aphoris.

31 πνεύμων ἐναντίην σώματι τροφὴν ἕλκει. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὴν αὐτήν.

Pulmo contrarium corpori alimentū trahit. reliqua verò omnia idem.

Cap. 9. lib. 7. de vsu partium.

Vsus alimenti à pulmone attracti duplex est. attrahitur enim à pulmone (motu thoracis) alimentum id est aër, vel vt calor natiuus refrigeretur, vel vt spiritus vitalis nutriatur, foueatúrque. Vtroque autem modo alimentum ad pulmones attractum contrarium est, & ipsi corpori, & reliquo alimento quo nutritur. Nam alimentum omne (exce-

pto aëre) quatenus nutrit calefacit, au- ᵃ cta nimirum caloris natiui substantia, aër autem (vt ex Galeni sententia dictū est) refrigerat. Ad hæc, alimētum quòd à reliquis partibus attrahitur, quoniam ex terra & aqua constat, coquēdo craſ- ſeſcit vt demonstrat ᵃ Aristoteles, at aër quo magis elaboratur dum spiritus nu- trit eo magis attenuatur.

a Cap. 5. li. 3. de partibus animalium.

32

ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος· ῥῖνες· στόμα. βρόγ- χος· πνεύμων· καὶ ἡ ἄλλη διαπνοή.

Principium alimenti spiritus, nares, os, guttur, pulmo, & reliqua respiratio.

Quemadmodū tres sunt nostri cor- poris partes, spirituosæ nimirum, humi- dæ & solidæ, ita tria alimentorum ge- nera constituit Hipp. naturæ admirabi lis interpres, videlicet, spirituosa, humi- da & sicca: vt vnicuique parti propriū respondeat alimentum. Et vt alimentū spirituosum nullum fere habet cum re- liquis duobus cōmerciū, vt paulò ante demonstrauimus, ita & eius organa ab aliorum alimentorum instrumētis di- stincta esse nunc docet ᵃ. Nares (vt ait

a Cap. 11. li. 11. de vsu partium.

Lib. de vsu respirationis & lib. 2. de placitis Hip. & Platon.

Gal.) ſunt primum inſtrumentum ſpiritus in bene habente animali, quod ſi nares vel impeditæ fuerint, vel non ſufficiant, vt quando magna reſpiratione opus eſt, tunc os principium ſpiritus erit. Ob id enim ait Hipp. nares, os, larinx.

33 ἀρχὴ τροφῆς καὶ ὑγρῆς καὶ ξηρῆς. στόμα. στόμαχος. κοιλίη. ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη τροφὴ, διὰ τοῦ ἐπιγαστρίου, ὀμφαλός.

Principium alimenti & humidi & ſicci, os, ſtomachus, venter, antiquius autem alimentum per epigaſtrion vmbilicus.

b Cap. 8. li. 7. de vſu partium.

Si enim aër externus ſine aliqua præparatione non[b] poteſt repente fieri alimentum eius ſpiritus qui in animali eſt, multo minus alimenta humida & ſicca nutrient, niſi prius exquiſite concoquãtur: Ideo ſicut ſuperiori ſententia nares os βρόγχον id eſt laringem & aſperam arteriam, & pulmones, primę alterationis alimenti ſpirituoſi inſtrumenta eſſe dixerat Hipp. ita & nunc primæ mutationis humidi & ſicci alimenti organa, os, ſtomachum & vẽtrem eſſe ait. Nam

ſicut nares & aſpera arteria, aërem pulmonibus (in quibus perfecte primo elaboratur) præparant, ita etiam os & ſtomachus, humida & ſicca alimenta, ventriculo in quo prima concoctio abſoluitur. Quod tamen intelligendum eſt, in animali iam in lucẽ edito, nam quãdiu in vtero concluditur cum ſit veluti matris pars per vmbilici vaſa, omnis generis alimenta, vt recte [a] cenſet Gal. attrahit: quod etiam aliis locis antea (ſuffragante experientia) demonſtrauerat [b] Hipp. Quamuis author libri de carnibus male ſcripſerit puellũ in vtero matris labra comprimendo ſugere & ita alimentum trahere. Ex hac Hipp. ſententia de principio alimenti humidi & ſicci, Gal. eorum opinionem qui putabant in corde alimẽti alterationis principium & animæ ſedem eſſe refutat.

a Cap. 5. lib. 15. de vſu partium.

b Lib. de octimeſtri partu & lib. de natu. pueri.

Ad finem lib. 2. de placitis Hipp. & Plato.

ῥίζωσις φλεβῶν, ἧπαρ. ῥίζωσις ἀρτηριῶν, 34
καρδίη. ἐκ τούτων ἀποπλανᾶται ἐς πάντα
αἷμα καὶ πνεῦμα. καὶ θερμασίη διὰ τούτων
φοιτᾷ.

Radicatio venarum, hepar Radicatio arteriarum, cor. ex his aberrant in

omnia sanguis & spiritus, & calor per hæc meat.

Sicut paulo antè instrumenta primæ alterationis alimēti spirituosi, ab instrumentis primæ præparationis & coctionis alimēti humidi & succi distinxerat: ita quoque nunc secundæ coctionis & distributionis eorundem alimentorum organa, separat: docétque hepar secūdæ coctionis alimēti humidi & sicci, id est sanguinis, primum & proprium instrumentum esse, propterea quod venarum (quæ sanguinem continent & toti corpori distribuunt) radix sit. Neque enim aliunde quàm à sua radicatione, cuius sunt ministræ & dispensatrices, sanguinē habere possunt. sequetur ergo quòd sanguis prius fuerit in hepate quàm in ipsis venis, & etiam quod iecur sit eiusdem sanguinis officina, quum nulla alia pars, quæ sanguinem generare possit, inter ventriculum primæ coctionis officinam, & ipsum hepar reperiatur. Eadem prorsus ratione cor esse secūdæ preparationis alimenti spirituosi offici-

nam censet, quod nimirum ab eo arteriæ omnes oriantur. Per venas igitur ex hepate sanguis, & per arterias ex corde spiritus in vniuersum corpus distribuũtur. At calor natiuus ex vtroque viscere, per vtraque vasa vniuersum corpus perreptat, quoniam caloris substantia vt antea diximus partim aërea partim autem sanguinea est.[a] Aristoteles tamẽ venarum omnium & arteriarũ cor esse principium existimauit: cuius opinionẽ tũ hac Hipp. authoritate tum etiã rationibus quibusdam cõfutat[b] Gal. de Placitis Hipp. & Plato.

a Cap 9. li. 2. & cap. 4. lib. 3. de partibus animal. item cap. 4. lib. 2. de generat. animalium.
b lib. 6. de placit. Hipp. & Plato.

δύναμις μίη καὶ οὐ μίη, ᾗ πάντα ταῦτα καὶ 35
τὰ ἑτεροῖα διοικέεται. ἡ μὲν, ἐς ζωὴν ὅλου
καὶ μέρεος. ἡ δὲ, ἐς αἴσθησιν ὅλου καὶ μέρεος.

Vis vna & non vna, qua hæc omnia & alia gubernantur. vna quidem, ad vitam totius & partis: altera autẽ, ad sensum totius & partis.

Vult Hipp. facultatẽ animaliũ corpora regẽtem vnã quidẽ genere esse, plures verò specie: ita enim hũc locũ exponit

a Lib.7.de decretis Hipp. & Plat.

c Cap.10. li. 9 methodi.

d Cap.3.de Sympto diff.

Gal.[a] lib. 2. aph. Quòd autem facultas propter suam perfectionem vna sit alio loco demõstrauerat. vbi eãdem in tres distribuit videlicet in concupiscibilem, irascibilem & rationalem, siue in naturalem vitalem & animalẽ vt [b] alio loco exposuit. Et quamuis Hipp. duas tantum facultatis species nunc recensuerit, quarum altera ad vitã altera ad sensum pertineat: nihilominus tamen eiusdem facultatis tripartita distributio legitima etiam erit, quum hîc vitæ nomine naturalem etiam facultatem intelligat Hipp. quoniam naturales & vitales facultates tam arctè inter se colligãtur, vt alterutrius nomine, altera frequentissimè etiam comprehendatur: vt non mirum sit si [c] Galenus ipse facultates omnes aut naturales aut animales esse aliquando existimauerit.

36 γάλα. τροφὴ οἷσι γάλα τροφὴ κατὰ φύσιν. ἄλλοισι δὲ οὐχί. ἄλλοισι δὲ οἷσιν, οἶνος τροφή. καὶ οἷσιν οὐχὶ τροφή. καὶ σάρκες. καὶ ἄλλαι ἰδέαι τροφῆς πολλαί. καὶ κατὰ χώρην καὶ ἐθισμὸν τρέφεται, τὰ μὲν, ἐς αὔξησιν, καὶ ἐς τὸ εἶναι. τὰ δὲ, ἐς τὸ εἶναι μόνον οἷον γέροντες. τὰ δὲ πρὸς

τούτων, καὶ ἐς ῥώμην. διάθεσις ἀθλητικὴ, οὐ φύσει. ἕξις ὑγιεινὴ κρείσσων ἐν πᾶσι. μέγα τὸ ποσὸν εὐστόχως ἐς δύναμιν ξυναρμοσθέν.

Lac nutrimentum quibus lac secundum naturam nutrimentum [est]. aliis verò non. aliis autem quibusdam vinũ alimentum [est] & quibusdam non alimentum. & carnes & aliæ multæ alimenti species, & pro regione & consuetudine alunt, quædam ad incremẽtum, & ad esse, quædam verò ad esse solùm, vt in senibus. quædam autem supra hæc etiam ad robur. Dispositio athletica non est à natura. Habitus sanus potior est in omnibus. Magna res quantitas ad vires & opportunè prudenter accommodata.

Superius demonstrauit Hipp. facultatem vnam quidem esse genere, specie verò non vnam sed multiplicem: Nunc autem vnam & eandem specie facultatem variam admodum & multiplicem etiam esse (si ad singulos referatur) de-

monſtrat: ſumpto argumento ex ſubiecta materia facultatis naturalis nutricis & auctricis, id eſt ex alimento & eius triplici fine: quod quidem alimentum, oſtendit facultatem naturalem ſpecie vnam, ſingulorum ratione multiplicem eſſe, ſiue alimentum illud referatur ad eſſe tantum id eſt ad ſubſtantiæ conſeruationem & nutritionem ſolùm, vt in ſenibus, ſiue ad augmētum, vt in iis qui creſcunt: ſiue ad robur vt in athletis, tot enim de cauſis in ſanitate alimenta exhibemus. Ac ſi ita diceret Hip. naturalis facultas & ſi ſpecie vna ſit, ad ſingulos tamen relata non vna eſt, ſed multiplex, nam facultas naturalis eius cui ſecundum naturam alimentum lac eſt, ipſum concoquit & in alimentum conuertit, illius verò, cui non conuenit, minime.

a lib. 1. de Sanit. tuēda & cap. 7. lib. 15. vſus partium

Lac autem [a] ex Gal. ſententia alimentum maxime ſecundum naturam & familiare eſt, puerulis recèns in lucē editis, item iis quorum ventriculi ſunt temperati: at illis qui vel calidiorem vel frigidiorem ventrē habent & aliis quo-

rum meminit[a] Hipp. lib. 5. Aphor. lac alimentum non est. Similiter quoque iudicandum est de vino, quod quibusdam alimentum tantum est, [b] aliis verò non tam alimentum quàm medicamentum, non quidẽ alia de causa quàm ob singulorum facultatis alteratricis varietatem, etiam si specie vna sit. Idem fere dicemus de carnibus, & de multis aliis alimentorum generibus, quæ etsi omnibus alimẽta sint, conueniántque, non tamen omnes similiter nutriunt, nam alios vt senes, nutriunt tantum & in suo esse conseruant, alios vt eos qui crescunt, non solùm nutriunt, sed etiam augent, alios vt athletas (quorum dispositio naturalis non est sed artificiosa) robustiores faciunt. Huiusmodi autem alimenti varietas non aliunde prouenit, quàm ab alteratricis facultatis varietate, quæ non eadem est, in iis qui crescunt, in ætate consistentibus & in senibus.

a Aph. 64. li. 5.

b lib. 3. temp.

37 γάλα καὶ αἷμα, τροφῆς πλεονασμός. περίοδοι ἐς πολλὰ σύμφωνοι, ἐς ἔμβρυον καὶ ἐς τὴν τούτου τροφήν. αὖθις δὲ ἄνω ῥέπει, ἐς γάλα, καὶ ἐς τροφὴν, καὶ ἐς βρέφος.

Lac & sanguis, alimenti [sunt] redundantia. Circuitus ad multa consoni [sunt], ad fœtum & ad eius alimentũ. Rursus autem sursum repit, ad lac & ad alimentum, & ad infantem.

Probauit superius vnam genere facultatem, specie esse non vnam, demonstrauit quoque & quòd vna etiam naturalis facultas specie, ad singulos relata varia sit. Nunc verò eandem naturalem facultatem, in vno etiã indiuiduo, ratione circuitus & prouidentiæ ipsius naturæ, variam quoque esse demonstrat, vt accuratius facultatem vnam, non vnam esse ostẽdat: idque exemplo sanguinis quo fœtus in vtero nutritur, & lactis, quo post partum, infans educatur. Nam quamuis (vt ait Galenus) vnius fere naturæ duo hæc alimenta sint, quod nimirum ex puriore sanguinis menstrui parte fiant (ob id enim redũdantia alim enti ambo nunc ab Hipp. appellantur) plurimùm tamen tum ratione qualitatum, tum ratione locorum ad quæ feruntur, dissident. In prægnante

Cap 8. lib. 14. vsus partium.

gnante enim ſanguis calidus & rubicundus deorſum ad fœtus nutritionem fertur, excluſo verò fœtu, idem ſanguis non amplius ad vterum, ſed ad mammas ſurſum naturæ prouidentia & circuitu repit: vbi elaboratus, veluti recrudeſcit, dealbatúrque vt fiat infanti & etiam ipſis mammis conueniens alimentũ. Hoc enim eſt quod nunc dicit Hipp.

Rurſus auten ſurſum repit in lac, & ad alimentum & ad infantem.

Vna igitur facultas in vno indiuiduo, diuerſos effectus & motus pro naturę lege & circuitu producit, vt nõ immeritò vna & non vna dicatur.

ζῶυται τὰ μὴ ζῶα. ζῶυται τὰ ζῶα. ζῶυται τὰ μέρεα τῶν ζώων. 38

Viuunt quæ non ſunt animalia. Viuunt animalia. Viuunt partes animalium.

Facultatem naturalem quam & vnã & non vnam eſſe antea demonſtrauerat, non ſolum in animalibus ineſſe, ſed etiam in non animalibus, & in animaliũ partibus, nunc etiam docet, hoc modo. Quęcumque viuunt, facultate naturali prędita ſunt, viuunt autem & quæ non

sũt animalia, & animalia, & animaliũ partes, ergo & nõ animalibus, & animalibus & animaliũ partibus facultas naturalis inerit: quæ quidem facultas natura quædã est indocta & citra disciplinam quę oportet faciens. Viuentia autem omnia facultate naturali prædita esse ex doctrina [a] Aristotelis facilè intelligemus, vitalem enim perpetuo naturalis facultas præcedit. Quòd autem multa, quamuis animalia non sint, viuant tamen, hoc modo demonstrari potest. Quod in vtero conceptum est, antequam sentiat animal nõ est, [b] quoniam animal sensu definitur, nutritur tamen, quoniam augetur, quod [c] sine nutritione fieri non potest, quòd si augeatur, viuat necesse est, [d] augentur enim ea tantum quæ viuunt, bene ergo sequetur quòd multa viuant quæ animalia non sunt. Quòd etiam animalia viuant, manifestum est, quum eorum essentia [e] cũ anima coniuncta sit, anima [f] autem sit corporis causa principiúmque viuẽtis.

a Cap. 2. li. 2 de Anima.

b Arist. cap. 4 lib. 3. de partibus Animaliũ cap. 4. lib. 2. de generat. Animalium. & Gal. li. de substãtia facult. natural.

c li. 1. facult. natural.

d li. 2 facult. nat.

e Cap. 1. lib. 1 de partibus animalium

f Cap. 1. lib. 2. de anima.

39 φύσιες πάντων ἀδίδακτοι.

Naturæ omnium indoctæ.

Disputationem de vnitate & varietate naturæ epiphonemate concludit Hipp. quasi dicat, non est quòd quæramus cur lac & vinum quibusdam sint alimenta tantum, aliis verò minimè: aut cur carnes, alios tantum nutriant, alios maiores reddant, alios verò robustiores: vel quare natura alias sanguinem deorsum mittat ad fœtus in vtero nutritionem, alias verò sursum ad mãmas, vt recens natus infans lactetur: aut quomodo & quę non sunt animalia, & animalia, atque eorum partes nutriantur, augeantur, & viuant? quoniam hęc omnia sunt opera naturæ, quæ à nullo edocta, diuina tantum prouidentia regitur & quæ agenda sunt nouit: eius enim virtus, omni arte excellentior & validior est, ad ea facienda quæ animalibus conferunt. Atque ob id hanc admirabilis Hippocratis mirabilem sententiam [a] Galenus toties mirari solet, quoties naturæ secreta rimatur & diligentius perquirit. Eadem ferè sententia habetur apud eundem [b] Hipp. lib. 6. Epid.

a Cap. 4. lib. 1. de vsu partiũ lib. 1. de natur. facult. li. 9. de placitis Hipp. & Plato. cap. 6. li. 6 loco. affect.
b Aph. 2. Sect 5.

αἷμα ἀλλότριον, ὠφέλιμον. αἷμα ἴδιον, ὠφέλιμον· αἷμα ἀλλότριον, βλαβερόν· αἷμα ἴδιον βλαβερὸν χυμοὶ, ἴδιοι, βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι, βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι, ξυμφέροντες. χυμοὶ ἴδιοι, ξυμφέροντες τὸ ξύμφωνον, διάφωνον. τὸ διάφωνον, ξύμφωνον.

Sanguis alienus vtilis, Sanguis proprius vtilis : Sanguis alienus nocuus: Sanguis proprius nocuus. Humores proprij damnosi: Humores alieni damnosi. Humores alieni iuuantes: Humores proprij iuuantes. Consonans, dissonans [est], dissonans, consonans [est].

Superius alimenta vt ſanguis, lac, vinum, carnes, & ſimilia varios effectus producere propter naturalis facultatis varietatem & admirabilem naturę motum docuit: nunc verò tam diuerſitatē quàm etiam ſimilitudinem effectus alimentorum demonſtrat. non quidem pro natura & diuerſitate ipſius facultatis, ſed propter ipſorum nutrimētorum diuerſitatem aut conuenientiam, quæ quidem efficiunt vt & ſanguis proprius & ſanguis alienus, ſint & vtiles & nocui.

Vt autem facilius quid sibi velit Hipp. intelligamus, quærendum diligẽter est quid alieni nomine nunc intelligat, & quid nocui, itẽ quid proprij & quid vtilis. a Aristoteles enim ea omnia quæ corrupta & præter naturam sunt, aliena appellat, b Galenus verò non solum quod qualitate vitiosum est, sed etiam quod quãtitate exuperat. Hipp. autem hoc loco non ita, quoniam quod alterius est, id est quod vel ad aliud indiuiduum vel ad aliam speciem pertinet, alieni nomine intelligit, quod verò qualitate tantùm, vel qualitate & quantitate simul peccat, nocuũ vocat. Sic enim sanguis maternus non est sanguis proprius ipsius fœtus, sed alienus ad ipsum fœtum collatus, est enim in alio indiuiduo & ob id in alieno corpore, est tamẽ ipsi fœtui vtilis ad sui nutritionem, si suam quantitatem & qualitatem legitimam seruauerit, nocuus verò si qualitate peccauerit & ita corruptus ad fœtum deducatur. Idem cẽsendum est de sanguine proprio, id est de sanguine in proprio corpore contento & genito,

a proble. 14. Sect. 4.

b Cap. 11. li. 2, de diff. Febrium.

nocet enim si qualitate peccauerit & corrumpatur, vtilis verò est, si quantitatem legitimam & etiam qualitatem seruauerit. Idem omnino iudicandum est de aliis humoribus alienis & propriis in massa sanguine contentis. Hinc enim accidit vt consonãs, dissonans dicatur, & contrà, quãdo nimirũ quod propriũ est, inutile fit, aut quod alienum vtile.

41 γάλα ἀλλότριον, ἀστεῖον· γάλα ἴδιον, βλαβερόν· γάλα ἀλλότριον, βλαβερόν· γάλα ἴδιον, ὠφέλιμον·

Làc alienum bonum. Lac proprium nocuum. Lac alienum nocuum, lac proprium vtile.

Demonstrauimus, alienum id esse, quod vel ad aliud indiuiduum, vel ad aliam speciẽ pertinet, de vtroque enim loquitur Hipp. Prius namque de alieno ratione indiuidui disseruit, vt de sanguine alieno & de aliis alienis humoribus, nũc verò de alieno ad speciem collato. Sic enim dicimus lac vaccinum, vel caprillum, vel asininum, infanti recens nato alienum esse, quia sit alterius speciei, lac verò matris propterea quòd

ſit eiuſdem ſpeciei, proprium. Vtrumque enim poteſt eſſe & commodum & nocuum: cõmodum quidem ſi nulla aliena qualitate infectum fuerit, damnoſum verò ſi inſigni aliqua mala qualitate quæ ad infantem transferri poſſit, infectum ſit.

σιτίον, νέοισιν ἀκροσσαπές. γέρουσι δὲ ἐς τέλος μεταβεβλημένον. ἀκμάζουσιν ἀμετά- 42
βλητον.

Cibus [in] iuuenibus facilè putreſcit. [in] ſenibus verò ad extremum tranſmutatus. [in] his qui in vigore ætatis conſiſtunt impermutabilis.

Redit Hipp. ad facultatis naturalis varietatem quæ pro natura temperamenti per ętates immutati, multùm varia eſt, in cibi alteratione. Cibum autẽ in humiditate & caliditate temperatũ, vt noſtrę naturę maxime familiarẽ hoc loco intelligit, qui pro ſumentis tẽperamenti varietate, vel putreſcit, vel maxime trãſmutatur, vel minime immutatur ſecundũ illas duas qualitates, quãuis enim alimentũ propter totius ſubſtãtiæ ꝓprietatẽ nutriat, vt antea demõſtratũ

eſt, quoniam tamen vita noſtra in calido & humido conſiſtit, ideo vt cibus nutriat & noſtræ naturę aſſimiletur, calidus & humidus fiat neceſſe eſt. quúmque hę qualitates putredini maximè obnoxiæ ſint, ſequetur vt cibus caliditate & humiditate etiam temperatus facilè putreſcat in corporibus iuuenum, quorum temperamentum calidum & humidum eſt: quod & experientia docet: ſũt enim *a* iuuenes morbis à putredine maxime obnoxij, vt febribus putridis, abſceſſibus omnis generis, lũbricis pediculis, & ſimilibus. In ſenibus verò, cibus humiditate & caliditate tẽperatus maximè immutatur, quum enim ſenes frigidi & ſicci temperamento ſint, & cibus eos nutrire non poteſt, niſi aſſimiletur partibus nutriendis, neceſſe eſt vt calidum & humidum cibi temperamẽtum, in frigidum & ſiccum à ſenum natura immutetur, quæ eſt extrema mutatio, quia à contrario in cõtrarium. At in iis qui in ætatis vigore conſiſtunt, quoniam omnium maxime temperati ſunt, cibus in calido & humido tempe-

a Cõ. in aph. 16. lib. 3.

ratus (quãtum ad eas qualitates attinet) non immutatur dum nutrit. Hoc autẽ loco Hipp. totam ætatem in tres tantũ partes diſtribuit, quem, imitatus eſt [a] Galenus lib. 2 de temperamẽtis, quamuis [b] alias in quatuor partes, [c] alias verò in plures eandem ipſam partitus fuerit.

a Gal. li. 2 de temp. in principio. b Cõ. in particulam 7. li. de Salubri dieta. c Cõ. in aph. 25. 26. 27. & 28. lib. 3. & in aph 7 & 9. lib. 5. aph.

ἐς τύπωσιν, λέ, ἠέλιοι. ἐς κίνησιν, ο΄. ἐς τε-
λειότητα σι΄. ἄλλοι φασὶ ἐς μορφὴν, μέ, ἐς 43
κίνησιν, ος΄. ἐς ἔξοδον, σι΄. ἄλλοι, ν΄ ἐς ἰδέην
ἐς πρῶτον ἅλμα, ρ΄. ἐς τελειότητα, τ΄. ἐς
διάκρισιν μ΄. ἐς μετάβασιν, π΄. ἐς ἔκπτωσιν,
σμ΄. οὐκ ἔστι καὶ ἔστι. γίνεται δὲ ἐν τούτοισι καὶ
πλέω καὶ ἐλάσσω. καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος.
οὐ πολλὸν δὲ πλείω ἢ ἐλάσσω. τὰ δὲ ἐλάσσω
τοσαῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοισιν ὅμοια.

Ad formationem trigintaquinque ſoles. ad motum ſeptuaginta, ad perfectionem ducenti & decem. Alij dicunt ad formam quadraginta quinque, ad motum ſeptuaginta ſex, ad exitum ducenti & decem. Alij quinquaginta ad formam, ad primum ſaltum, cẽtum, ad perfectionem trecenti. [Alij] ad diſcriminationem quadraginta, ad tranſitũ

octoginta, ad elapſum ducenti quadraginta. Non eſt & eſt. Gignuntur autem in his & plures & pauciores & [ſecundum] totum & ſecundum partes. Non multo autem plures aut pauciores. Pauciores verò tot & quæcunque alia his ſimilia.

Sicut antea facultatis naturalis nutricis & auctricis varietatem notauerat, ita quoque & nunc varios poteſtatis generatricis motus in conformando, mouẽdo, & excludendo fœtu breuiter notat Hipp. qui quidem motus etſi per ſtata tempora fiant, non tamen pro temporis ſtatu, aut pro numerorum certo modulamine, vt in Somniũ Scipionis ſomniauit a Macrobius, ſed potius pro ipſius naturæ viribus, (quum ſint naturę opera) perficiuntur, vt piè & doctè notauit S. Iuſtinus philoſophus & Martyr. b Fiunt igitur huiuſmodi naturæ motus citiores vel tardiores à temperamento & viribus ipſius ſeminis, ſiue iam conformati fœtus: ſtatis verò temporibus

a Cap. 6. li. 1.

Queſtione 69 ad orthodoxos.

b Vide Hipp. lib. de natura pueri. lib. de Septime-

& certis dierum vel menſium circuitibus, ab inſita & natiua proprietate eiuſdem ſeminis vel fœtus.

ſtri partu li. 1. de dieta & ad finẽ Sect. 7. lib. 6. epid. & aph. 48. & Sect. 2. lib. 6. epid & ibi Gal.

Ὀστέων τροφὴ ἐκ κατήξιος ῥινί δὶς πέντε· γνάθω καὶ κληΐδι καὶ πλευρῇσι διπλάσιαι πήχει, τριπλάσιαι· κνήμῃ καὶ βραχίονι, τετραπλάσιαι· μηρῷ πενταπλάσιαι καὶ εἴ τι ἐν τούτοισι δύναται πλέον ἢ ἔλασσον. 44

Oßium alimentum ex fractura, Naſo bis quinque, Maxillæ, & clauiculæ & coſtis duplicia. cubito triplicia, tibiæ & brachio, quadruplicia. Femori quintuplicia, & ſi quod in his plus aut minus poteſt.

Demonſtrat adhuc Hipp. facultatis naturalis nutricis varietatem nõ ſolùm in indiuiduo, ſed etiam in partibus vnius generis eiuſdem indiuidui, nimirũ in oſſibus, quæ quamuis ſint eiuſdem naturæ & temperamenti, eiuſdem ætatis & in eodem indiuiduo, tamen, ſicut non pari alimenti quantitate, ita neque eodem tẽporis ſpacio nutriũtur: Quoniam & quantitas alimenti oſſium, & temporis interuallum quo nutriuntur,

ipſorum craſſitiei ſemper proportione reſpondent, vt ſi naſi id eſt genę ſuperioris os quod naſum attingit alimēti quãtitas ſit, verbi gratia ad decem, alimentum maxillæ inferioris, coſtarum, & iuguli, quorum craſſities oſſium naſi craſſitiem dupla proportione excedit, duplo etiam maius erit, & duplo temporis interuallo nutriet, quod ex ipſorum fractura ſiue ex fracturæ curatione intelligetur. Etenim oſſium fracturæ curatio, eorundem ferruminatio ſiue coaleſcentia quædam eſt, quæ nutritione fit: & ideo quo craſſiora fuerint, eo maiorem alimenti copiam, & longius tempus vt coaleſcant, poſtulant, quo fit vt ſi naſi oſſis alimentum ſit ex hypotheſi ad decem, fractúſque naſus decem diebus coaleſcat, coſtarum, maxillæ, & iuguli (quorum craſſities duplo maior eſt) alimentum duplum erit, & duplo temporis interuallo (ſi fracta fuerint) conglutinabuntur. Cubitus autem, quoniam craſſitiem triplo maiorem habet quàm naſus, ideo & triplo egebit alimento, & interuallo tēporis quo nutrietur triplo.

Tibia & brachium, quum adhuc quadruplo crassiora sint quàm nasus, & alimentum, & nutritionis tempus etiam quadruplicant. Femur denique quum quinquies crassius sit, & maiorem alimenti copiam, & longius temporis interuallum ad sui nutritionẽ quinquies etiam requiret. Hæc enim causa est quamobrem alia celerius alia tardius si fracta fuerint ossa, conglutinantur. Sic femur fractũ quinquaginta dies vt coalescat requirit, tibia verò & brachium quadraginta, cubitus triginta, maxilla, iugulũ, costæ scapulæ, os tali, calx, manus, planta, viginti vt ex [a] Hip. notauit [b] Celsus.

[a] lib.2. de fract.
[b] Cap.7.li.8.

αἷμα ὑγρόν. καὶ αἷμα στερεόν. αἷμα ὑγρὸν ἀ- 45
στεῖον. αἷμα στερεὸν, φλαῦρον. πρός τι πάντα,
φλαῦρα καὶ ἀστεῖα.

Sanguis humidus & sanguis solidus sanguis humidus bonus. Sanguis solidus vitiosus. ad aliquid omnia mala & bona [sunt].

Sicut nostri corporis partes tenuitate & crassitie differunt, ita & alimenta

quibus nutriuntur: omnes autem ſanguine nutriũtur: ergo ſanguis tenuitate & craſſitie neceſſario varius erit. ſic enim oſſa propter ſuam craſſam & terream naturam ſanguine craſſiore nutriuntur, pulmones verò, tenuiore, propter contrariam naturam. Hãc autem ſanguinis varietatem notat Hipp. cum ait ſanguinem humidum id eſt tenuẽ, & ſolidũ id eſt craſſum eſſe: & vtrumque, & bonum & malum, non quidem ſimpliciter, ſed ad aliquid. Nam humidus, id eſt ſanguis cui plus aquæ ſubſtãtiæ & minus terreæ ineſt, ad humidarũ partium nutritionem vtilis eſt: craſſus verò & ſolidus id eſt qui plus terreæ ſubſtantiæ quã aqueæ habet, inutilis. & contra craſſus ſanguis ad craſſarũ partiũ nutritionem vtilis eſt, humidus verò inutilis. Sic non ſolùm alimenta ſed etiã medicamenta & bona & mala dici poſſunt diuerſa ratione diuerſiſque reſpectibus, vt alio loco expoſuit[a] Galenus.

[a] part. I. cap. 3. lib. 6. comp. ph. loc.

46 ὁδὸς ἄνω κάτω, μίη.

Via ſurſum & deorſum vna.

Probat vnum & idem bonum & malũ esse diuersis rationibus, si enim vna via est qua sursum & deorsum alimentum meat, vnum & idem etiam alimentum vt sanguis poterit esse bonum & malum. Quòd autem vna sit via qua natura alias sursum, alias deorsum alimẽtum sibi attrahat, demonstrat Gal. quãdo ait hepar per venas mesaraicas ex ventriculo & intestinis, & contra, ventriculus & intestina per easdem ex hepate alimentum trahere. *Lib. 3. natur. facultat.*

δυνάμις τροφῆς κρέσσον, ἢ ὄγκος. ὄγκος τροφῆς κρέσσων, ἢ δυνάμις. 47

Potentia alimenti melior quàm moles. Moles alimenti melior quàm potentia.

In alimento vt ante demonstratum est duo ante omnia considerantur, forma nimirum siue potentia propter quã nutrit, & materia siue crassamentum & moles qua illa cõtinetur. Confert autẽ hoc loco Hip. alimẽti potentiã propter quã nutrit, cũ eiusdẽ mole siue materia qua nutriendi vis continetur, vt probet vnum & idem alimentum ad diuersos

collatũ & melius & deterius eſſe: nam iis quorum calor natiuus admodum lãguidus eſt, potentia alimenti melior eſt quàm eiuſdẽ moles: at illis qui ferè plethorici ſunt, & quorum calor admodũ vehemens eſt, moles melior eſt, quæ caloris actionem in humidum primigenium, impedit. Potentiæ nomine poſſùmus etiam intelligere alimentum quod facilè à noſtro calore conficitur & de poteſtate ad actum deducitur vt alimẽta humida quale eſt vinum, quod aliquando melius eſt quàm moles, id eſt quàm alimentum quod propter ſuam molem difficulter à noſtra natura conficitur, vt alica & multa alimenta ſicca.

48 καὶ ἐν ὑγροῖσι καὶ ἐν ξηροῖσιν. ἀφαιρέει καὶ προστίθησι τοῦτο αὐτό. τῷ μὲν, ἀφαιρέει. τῷ δὲ προστίθησι τὸ αὐτό.

Et in humidis & in ſiccis detrahit & apponit idem. Vni quidem aufert, alteri verò apponit idem.

Vnum & idem bonum & malum eſſe probat exemplo caloris natiui, qui detrahit & apponit, id eſt conſumit & nutrit atque auget tam humidas quam ſiccas

siccas partes. ob id enim, calor [a] natiuus vitę & necis causa est. Vitę quidem viuificando, augendo, & semper in locum substantiæ deperditæ aliam restituendo: necis verò, detrahendo, id est humidum primigenium depascēdo & absumendo. Et idem calor ab altero quidē aufert, alteri verò apponit, quando nimirum pars vna ab altera alimentum attrahit, vt ventriculus ab hepate aut contrà. 49

a Gal. lib. 1. de Sanit. tuenda.

φλεβῶν διασφύξιες· καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος καθ' ἡλικίαν, καὶ ξύμφωνα καὶ διάφωνα. καὶ νόσου καὶ ὑγιείης σημήια· καὶ ὑγιείης μᾶλλον, ἢ νόσου· καὶ νούσου μᾶλλον, ἢ ὑγιείης. τροφὴ γὰρ καὶ πνεῦμα.

Venarum pulsationes, & respiratio spiritus pro ætate & consona & dissona [sunt.] & morbi & sanitatis signa & sanitatis magis quàm morbi, & morbi magis quàm sanitatis. Alimentū enim, etiam spiritus [est.]

Docet nunc alimenta spirituosa (spiritus enim alimentū est) ad aliquid collata & consonantia & dissonantia, id est

& consentientia & dissentientia esse, quemadmodum antea humida & sicca, & bona & mala esse docuerat. Fruitur autem animans alimento spirituoso duobus modis, respiratione nimirum & arteriarum pulsu. Vtrumque coniungit nunc Hipp. quoniam vtriusque vsus & finis idem est, & materia eadem: quamuis & instrumentali causa & etiam efficiente differant. Nam respirationis (quę ab animali facultate fit) instrumenta sunt thorax, pulmo, aspera arteria, nares & os: pulsus verò (qui vitalis potentiæ effectus est) cor & arteriæ vt pluribus locis demonstrauit [a] Gal. Vtrumque autem immutatur non solum pro ætate & aliis causis naturalibus, sed etiā pro varietate causarum non naturalium & præter naturam, vt idem [b] Gal. author est, quo fit vt propter illam immutationem naturæ consentientem, aut dissentientem, & morborum & sanitatis signa sint.

[a] *lib. de difficult. respirat. & de vsu puls.*

[b] *in introductione de pulsibus.*

50 ὑγρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ξηρή. ξηρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ὑγρή.

Humidum alimentum facilius trãſmutatur, quàm ſiccum. Siccum alimentum facilius transſmutatur quàm humidum.

Vt magis perſpicuè doceat omnia alimenta tam humida quàm ſicca ad aliquid dici, & ad diuerſos collata bona & mala eſſe, confert humidum alimentum cum ſicco. Appellat autem alimentum humidum & ſiccum à parte in eorum craſſamẽto magis dominante. Nã cum alimentum ex aqua & terra veluti ex materia conſtet vt ante demõſtrauimus, illud profectò in quo aquea terreã ſubſtantiam ſuperat, humidum erit, ſiccum verò in quo terrea aqueam. Vtrũque autem ad diuerſos collatum & facilius & difficilius tranſmutatur. Nam alimentum humidum vt vinum quum ſit ſubſtãtię tenuioris, à calore natiuo paulò imbecilliore facilius, id eſt minori labore & breuiori tempore laudabiliter tranſmutatur, quàm alimẽtum ſiccum id eſt terreum & craſſarum partium: tenuior enim materia facilius patitur quam craſſa vt demonſtrauit [a] Galen.

[a] *lib. 3. de Temper.*

Accidit etiam aliquando contrarium, nimirum, ſiccum alimentum, id eſt ſolidum & craſſarum partium, facilius alterari ſiue cōcoqui quàm humidum vt etiam teſtatur [a] Gal. propter ęſtuantem ventriculi calorem, qui cibos concoctu faciles ſtatim corrumpit: duros verò & magis calori reſiſtentes, bene & laudabiliter concoquit: vel propter conſuetudinem, vel propter naturalem quendā habitum ingenio humano inexplicabilem vt volunt [b] Alexander Aphrodiſ. & author lib. de aſſuetudinibus.

a In proœmio lib. 1. de aliment. facult.

b Prob. 52. li. 1. & 17. li. 2.

51 ἡ δυσαλλοίωτος, δυσεξανάλωτος· ἡ εὐπρόσθετος, εὐεξανάλωτος·

Quod difficulter alteratur, difficulter abſumitur. Quod facilè apponitur facile abſumitur.

Sententia hęc pendet à proximè ſuperiore, qua alimētum humidum cum ſicco in facilitate & difficultate tranſmutationis ſiue alterationis cōferebat: nam concoctu difficile cum facili, in difficultate & facilitate reſolutionis ſiue conſumptionis, nunc rurſus confert. Hoc modo quod difficulter alteratur

id eſt laudabiliter concoquitur & nutrit vt caro porcina, difficulter etiam à calore natiuo in humidum agente conſumitur: quod autẽ facile nutrit vt vuæ naturæ, & ficus, facile etiam reſoluitur: quia [a] caro quæ ex huiuſmodi humido & molli alimento fit, mollis & laxa eſt. Hanc ſententiam Hipp. citat & explicat Gal. in lib. 2. aph. 52

[a] Cap. 8. lib. 2. de aliment facult. de vuis maturis.. Com. in aph. 18 li. 2. aph

καὶ ὁκόσοι, ταχείης προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα εἰς ἀνάληψιν, δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοι δὲ ἔτι ταχυτέρης δι' ὀσφρήσιος. ὁκόσοι δὲ βραδυτέρης προσθέσιος δέονται, στερεὴ τροφὴ

Et quicumque veloci appoſitione indigent, [his] humidum medicamen ad vires reficiendas optimum. At qui adhuc celeriore [indigent] per olfactum. Quicumque autem tardiore appoſitione opus habent, ſolido alimento [vtantur.]

Sicut alimenta triplicia, triplici noſtræ ſubſtantiæ reſpondentia tenuitate & craſſitie differunt, ita etiam & nutriendi celeritate. Nã quantò vnumquodque citius à noſtra vincetur, eò natura

a lib de inæquali intemperie. celerius nutriet: atqui manifestũ est ex a Gal. doctrina, tenuiora corpora facilius alterari, crassiora verò difficilius, ergo spiritus qui per nares attrahitur omniũ celerrime vitales & animales vires reficiet. Deinde humidum alimentum quale est vinum, omnium tardissime sic cum vt docet etiam ipsemet Gal. in lib. 2. aph. hunc locum Hipp. explicans.

in aph. 11. li. 2. aphoris.

53 μῦες στερεώτεροι, δυσεύτηκτοι τῶν ἄλλων, παρὲξ ὀστέου καὶ νεύρου.

Musculi solidiores difficilius colliquescunt quàm aliæ [partes] excepto osse & neruo.

Superius docuit alimenta tenuiora facilius à nostra natura vinci, crassiora vero difficilius. nunc verò ob eandem causam partes corporis solidiores & duriores vt ossa neruos & solidiores musculos, difficilius colliquari ait: alias verò partes molliores, facilius. Ossis autẽ nomine, cartilagines & etiam crassiora ligamenta intelligit, nerui verò, appellatione, molliora ligamenta, tendones, atque omnes alias neruosas & fibrosas partes.

δυσμετάβλητα τὰ γεγυμνασμένα, κατὰ γένος αὐτὰ αὑτῶν ἰσχυρότερα τοῦ ὄντος· διὰ τοῦτο αὐτὰ ἑαυτῶν δυστηκτότερα.

Quæ denudata sunt difficilè transmutantur. [&] secundum genus profectò ipsa seipsis fortiora [sunt]: propterea ipsa seipsis difficilius colliquescunt.

Hic locus mihi admodū suspectus est, mallem enim legere non δυσμετάβλητα sed potius εὐμετάβλητα vt sit sensus, quę partes denudatæ sunt facilius trāsmutantur id est alterantur & corrumpuntur. Receptum enim est apud medicos partes denudatas & aëri externo expositas, fere semper corrumpi & alterari, alias quidem celerius alias verò tardius, pro natura & temperamento ipsarum partium, quò fit vt omentum si denudatum fuerit, omniū celerrime putrescat, ex eiusdem [a] Hipp. atque etiā Galeni sentētia. Quòd si δυσμετάβλητα legerimus, dicemus partes denudatas difficilime à calore natiuo transmutari & regi: nam & suppurationes in partibus denudatis & aëri externo expositis

[a] aph. 58. lib. 6. aphorismorum.

difficilius fiunt: & caua vlcera aëri expoſita difficilius replentur: & denudata oſſa non amplius nutriuntur, ſed tandē naturæ beneficio veluti aliena expellũtur, vt quotidiana experientia docet.

πύον τὸ ἐκ σαρκός· πυῶδες τὸ ἐξ αἵματος.
55 καὶ ἐξ ἄλλης ὑγρασίης.

Pus ex carne, puri ſimile ex ſanguine, & ex alia humiditate.

Cum Hippocrates animaduertiſſet, nullam poſſe fieri ſuppurationem ſine eroſione partiũ carnoſarum capacitatis in qua pus generatur, exiſtimauit, merito pus ex illa carne eroſa neceſſario fieri, ob id enim in contuſionibus ſuppurationem quamprimum moliri [a] cōſulit, quum noua caro (inquit) nullo modo generari poſſit antequam cōtuſa in pus conuerſa fuerit. Idem quoque videtur ſentire [b] Celſus, qui ſcribit pus exire ex vlcere iam ad ſanitatem ſpectãte, quòd nimirum corruptæ carnis in pus conuerſionem, ſtatim ſequatur nouę generatio, qua vlcus & repletur & ad cicatricem perducitur. Galenus tamen non ex carne vt Hipp. ſed potius ex ſangui-

a lib. de vlceribus.

b Cap. 26. lib. 5.

c lib. de inæquali intemperie com. in

ne pus fieri voluit, argumento ſatis leui ex phlegmonarum ortu deſumpto, in quibus (quando in abſceſſum tranſeũt) ſanguis (inquit) extra vaſa effuſus in pus conuertitur. Hippocrates autem materiam quandam puri ſimilem ex ſanguine & aliis humoribus fieri exiſtimat, pus vero minime. Et profecto in phlegmonis nulla etiam poteſt fieri ſuppuratio ſine carnis eroſione, quod indicat ſinus, ſiue ſpacium inane poſt puris euacuationem. Nam ſanguis ille calefactus & extra vaſa effuſus, humidam & calidam carnem quam attingit, corrumpit, ex qua quidem carne ſi natura robuſta fuerit, verum pus album leue & æquale naſcitur, cui frequenter permiſcetur aliud quid puri ſimile ex humoribus extra vaſa effuſis, ortum, quod nũc ab Hipp. πυόδες appellatur. 56

aph. 47. li. 2. aph. & in aph. vltimũ li. 1. prognoſt.

πύον, τροφὴ ἕλκεος.

Pus vlceri alimentum.

Non vult Hipp. carnẽ in vlcere contentam & eroſam pure nutriri, quum nulla corporis noſtri pars ex pure alimoniam capiat, vt etiam Galenus

a Cō.in.aph. 44.lib.2.de ratione vict⁹ acutorum.

testis [a] est. Sed quoniam vlcus dū sanescit ex carne in eodem corrupta & alterata producit pus, quod nisi diligenter detersum fuerit vlcus, sua acrimonia fouet, ideo pus vlceri alimentum esse, id est fomentum nunc existimat.

57 πύον, τροφὴ φλέβος, ἀρτηρίης.

Pus alimentum venæ, [&] arteriæ.

b lib.6.de decretis Hipp. & plato.

c lib.1 de Semine.

d Cō.in aph. vltimū li.1. prognosticō.

e Pluthar. in quæstionibus natural.

Quoniā venæ & arteriæ partes sunt spermaticæ & albicantes, [b] alimento ab ipsis ad seminis naturam immutato nutriātur necesse est, quum quælibet [c] nostri corporis pars, ex qua primùm substantia facta est, ex eadem perpetuò nutriatur, eiusmodi autē alimētum Hipp. nunc pus appellat propter similitudinē quam habet cum pure, [d] quod etiam à partibus solidis suam perfectionem accipit.

Adde quod plerique antiquorum, quum philosophi, tum medici, putrefactionis nomine coctionem frequentissime significari voluerūt. [e] Sic enim Empedocles aquam in vite putrefactam vinum appellauit. Et Plistonicus Praxagoræ discipulus cibum in ventriculo

putreſcere dixit vt ait [a] Celſus . Imo Hipp.[b] ipſe putrefactionem pro coctione vſurpauit, quod etiam notauit Galenus [c] in lib.6. Aphoriſmorum . Si igitur Hipp. alias putrefactionem pro coctione vſurpauerit, quid impedit quominus etiam & nunc puris nomine alimẽtum album leue æquale & puri quodã modo ſimile intelligat, quale eſt ſolidarum omnium partium & ſpermaticarũ nutrimentum?

a In præmio lib.1.
b lib de Affectionibus.
c Cõ. in aph. 1. lib. 6. aph.

μυελὸς, τροφὴ ὀστέου, διὰ τοῦτο ἐπιπωροῦται. 58

Medulla alimentum oßis, propterea callo obducitur.

Et ſi medulla oſſis excrementum ſit vt [d] Galenus & [e] Auerrhoes teſtantur, nihil impedit tamen ex eiuſdem [f] Galeni ſententia, quominus os medulla nutriatur. Nam eodem prorſus modo, ſanguis hepatis excrementum dicitur: & ſemen teſtium: & lac mammarũ: tamen & hepar ſanguine, & teſtes ſemine, & lacte mammæ nutriuntur. Neque enim excremẽta dicta ſunt, quòd ita peccẽt, vt ſint ad nutriendum omnino inepta

d Cõ. in aph. 39. lib. 5. aph.
e Cap. 7. lib. 2. colliga.
f lib. de inæquali intemperie & li. 3. natural. facult.

ſed quod ſint alimenti reſidua benigna ſimilia naturæ partium in quibus continentur. Quod autem os medulla nutriatur probat Hipp. ex generatione calli, qui eodem nutrimento generatur quo & os nutritur. At a quod ex proprio oſſis alimento redundat, & in labris fracturæ eiuſdem oſſis concreſcit, & callum efficit, & fracta oſſa conglutinat, hoc autem medulla eſt.

a Cap. 5 li. 6. meth.

59 δύναμις πάντα αὔξει, καὶ τρέφει, καὶ βλαστάνει

Facultas omnia auget, & nutrit, & germinare facit.

Quamuis alimentum & ſanitatis & etiam multarum affectionum quæ animantibus accidere ſolent cauſa ſit, nihil tamen omnino poteſt cum ſit veluti materia, niſi diſpenſetur ab aliqua efficiente cauſa, quæ facultas & naturalis potentia dicitur. Hęc enim dum in ſubiectam materiam agit, generat, nutrit, auget. tot enim facultas naturalis gradus habet: de quibus (ſumpto ex hoc Hipp. loco argumento) copioſe diſputat Gal. tribus libris de facultatibus naturalib9.

ὑγρασίη, ὄχημα τροφῆς.

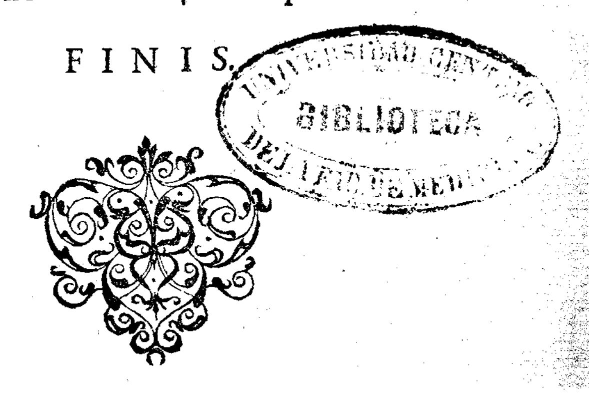
Humiditas alimenti vehiculum.

Sicut alimentum materia nutritionis est, & eiusdem efficiens causa naturalis facultas: ita & humiditas causa est sine qua, corpus nutriri non potest. Nã quum alimentum sua natura crassum sit, non potest per angustos meatus à partibus nutriendis attrahi, nisi admistam habuerit humiditatem cuius auxilio deducatur. Vnde non solum ab Hipp. vt ait [a] Gal. sed etiam à peritissimis quibusque medicis, humiditas, cibi vehiculum fuit appellata. Quomodo autem humiditatis auxilio alimentum per corpus distribuatur, demonstrauit ex professo [b] Gal. lib.4. de vsu partium.

a. Cõ. in aph. 17. li. 3. de ratione vict. acut.

b Cap. 5.

FINIS.

fol.	*pag.*	*vers.*	*Lege.*	*margine*
2	1	16	leuitare.	
3	1	17		*Auice.cap* 1
6	2	9	φησὶν	*fen* 4 *lib.* 1
7	1	9	multæ	
7	2	23	Galeni & Aristotelis	
8	1	21	ἐπεισιοῦσα	
9	2	9	διαπλακεῖσα	
12	1	23		
13	2	22	alimentarij	*dicta*
18	2	23	imitatione	
19	1	21	proprietate	
25	1	4	ὁλοσχερὲς	
26	2	12	iudex	
26	2	27	ἐς διαπνοὴν	*a*
30	2	1		*com.in aph.*
31	1	16	prudenter & opportunè	16.
39	2	24	ὁδὸς ἄνω καὶ κάτω μίη	
43	1	5	maturæ	
43	1	24	citius a nostra natura vincetur eo celerius	
43	2	11	παρὲξ	

Reliqua errata & quæ malè distincta sunt beneuolus lector facile recognoscet.